

Teisipäev

-4...+5

Kolmapäev

-1...+4

Neljäpäev

0...+4

www.ilm.ee

Nädaline

Nr. 143 (21450) TEISIPÄEV, 9. detsember 2008

SÕLTUMATU AJALEHT

HIND 10 kr (Tellides 6.50)

W VALTU REHVIKESKUS

Autoremont

Akud, kojamehed

Varuosad

Õlivahetus

Head hinnad!

**RAPLA -
TALLINNA mnt
1.KM**
489 4166

Sotsiaaltöötaja
Ants Tammar
andis maavalitsuses
lahkumisetenduse.
Lk 2

Raplamaa noorte
meeskoori võeti
Venemaal soojalt
vastu. Lk 3

Sugupuu-uurijad
plaanivad
moodustada
Raplamaa ühenduse.
Lk 3

Urve Uusberg valiti
aasta vabatahtlikuks.
Lk 3

Liitmise ja
lahutamise õpib
laps selgeks juba
enne kooli.
Lk 4

Parimate
koolisportlaste
vastuvõtu nimekiri.
Lk 6 ja 7

Ilmus kolmas
Märjamaa valla
kalender. Lk 8

Järlepa algkool pidas
15. sünnipäeva.
Lk 9

9771406085007

ISSN 1406-085X

Viljandi teatritudengite ansambel NolensVolens esines Rapla kultuurikeskuse kammersaalis. Jätke nende tüdrukute näod meelde, sest just nemad on lähiaastatel sisenemas Eesti teatriruumi.

MARGUS MIKOMÄGI foto

Värske akadeemia taustaga vaimsus Raplas

Margus Mikomägi

Raplat koduna väärtustavad Viljandi kultuuriakadeemias õppivad tüdrukud Mari Tammar ja Maili Metssalu töid Raplasse oma kooli vaimsuse: viiendat korda süttis Raplas „Tule-Tee“.

Rapla koolitüdrukud Mari Tammar ja Maili Metssalu alustasid oma hea lapse, pärimusest ja muusikast kantud „Tule-Tee“ ellusaatmist viis aastat tagasi Vesiroosi gümnaasiumis õppides. Tüdrukute tarkus mitte üritada (üritus on luhtaläinud katse), vaid korraldada asju nii, et korraldatust sündmus saaks, tegi neile au juba siis.

Pärimusmuusika õhtust on saanud päev

Nüüd viis aastat hiljem on Vesiroosi tiigi äärest jõutud Rapla kultuurikeskuse lavale. Siin tuleb tõdeda üht: korraldajatüdrukute kodust saadud sisu on saanud tuge nende valitud koolist, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemiast. Mõttekindlust viis aastat tagasi tiigi äärest

alanud teekonna õigsusele annavad sõbrad ja koolikaaslased – mõttekaaslased.

Sõnad perekond, sõprus, kogukond, ühiskond, mis ehk ei ole veel saanudki nende peas selget sõnastust, definitsiooni - toimivad intuiitiivselt ja toimivad õiges suunas. Mõjub see kõik nii, et sellest tekib hämmastav energia, mis suudab unustama panna ahastamapanevalt masendava tõmblemise me riigi administreerimisel. Noorte vägi, mida näidati Raplas, taastab usu eestlaste meele ja keele säilimisse ka saja aasta pärast.

Esimesest „Tule-Tee“ sündmusest peale on neil kontserditel külalistele ja osalejatele pakutud teed ja karaskit, millest on saanud firmamärk ja traditsioon. Üks eriline ja

südantsoojendav joon seekordseks, juba pärimuseks saanud viiendast „Tule-Tee“st Raplas on, et kõik, kes kokku tulevad, on osalejad ja on kuulajad. Kõik see muusika, mis kõlas Raplas - setude maailm ja tänased improvisatsioonid, kuskilt vilksuv MTV põlvkonna meel - kandis sedasama eespool kõnelnud vaimsuse energiat.

Kummalisel kombel haarasid noored oma muusikasse kõik kohalviibinud, olenemata eest ja elukogemusest. Seda ühistunnet ei surutud peale vägisi, osalemine ei olnud sundus, muusika ja meelsus ise kandis kõiki ühte laienesse.

NolensVolens - tahes-tahtmata

Teiste heade seas tahaks eriliselt esile tõsta kultuuriakadeemia teatriharus õppivate tüdrukute ansamblit NolensVolens. Tüdrukute sõnul sai nende kooslus alguse sellest, et nad koolitöö diktsiooniharjutuste tarbeks laulsid hom-

RAPLAS ESINESID:
TÜVKA muusikud ja Ööproov
Tsibihärbläseq
NolensVolens
Zetod

Lisaks mitmesugused erinevad kooslused, mis moodustasid kohapeal ja olid kantud loomingulisest palangust nimega improvisatsioon

mikuti regilaulu. Heast harjumusest on tänaseks saanud ilmselt Eesti võimsamaid tüdrukute energiast kantud ansambleid. Tulemus on puhas rõõm. Nooruslik lust on kummalisel moel seotud maailmast arusaamisega ja noored naised oskavad seda edasi anda nii, et see on vastupandamatu.

Erinevad hääled ja erineva temperamentitüübiga tüdrukud kõlavad kokku ja on eraldi väljapaistvad. Lisaks ka arukad ja läbimõeldud oma laulmises. Tekstidel ja liikumises on jõud. Nähtu-kuuldu kinnitab ja annab lootust, et Eesti teatrimaastikule on

mõne aasta pärast ilmumas võimas uus naisnäitlejate vägi.

Nähtu-kuuldu paneb samas ka küsima, mis noormehed võivad olla andekate tüdrukute kursusel, millal nemad enast kultuuriruumis kehtestavad ja kuidas. Kehv ei saa see nähtu põhjal mitte olla. Magusa ootuse tekitas „Tule-Tee“ päev muuhulgas sellegi pärast.

Tuleb uskuda, et „Tule-Tee“ Raplas ka tuleval aastal koha leiab. Headel asjadel on omadus leida endale nii sõpru kui ka toetajaid. Sellest lootus.

Märjamaa ujulas oli Havai pidu

Laupäeval toimus kolmas Märjamaa noortekeskuse Noorte(ka)öö, sedakorda Märjamaa ujulas ning havai stiilis.

„Seekord polnud tegemist küll läbi öö kestva sündmusega, vaid õhtuga, kuid kavas oli meil temaatiline muusika ja väiksed teemakohased dekoratsioonid meeleolu tekitamiseks, valmistati mahlakokteile,“ ütles Märjamaa noortekeskuse juhataja Pille Rokk. Et tagada ujulas turvalisus, oli sündmusele kaasatud ka 6 täiskasvanut.

Noortekeskuse juhataja hindas Havai peo kogumaksumuseks umbes 3000 krooni ning raha Noorte(ka)öö sündmuste sarja korraldamiseks saadi Hansapanga Noortepanga NPNK konkursilt „Tähed särada“. Konkreetse Noorte(ka)öö toimumiseks andis oma panuse ka noortekeskus ise. Sündmusest võttis osa 33 maakonna noort.

Heli Talinurm

Kohila aasta küla 2008 on Sutlema

Ülemöödunud reedel pidas Kohila valla külarahvas Hageris iga-aastast külade pidu. Nagu juba aastaid tavaks, tehakse külade peol teatavaks aasta parimaks kuulutatud küla, millele antakse üle parimate külade rändauhind - ulja ratsu skulptuur. Skulptuuri alusele on graveeritud kõigi viimase üheksa aasta jooksul parimaks küllaks kuulutatute nimed.

Parima küla otsustab vallavalitsus. Arendusnõunik Rando Lai sõnul on Sutlema küla näidanud viimase aasta jooksul ennast õppiva ja sihikindla külana, kes tegeleb ühes kogukonnaga oma küla keskkonna paremaks muutmisega.

Suvel avas külaselts Sutlema mõisapargis uue laululava, uus siht on seatud seltsimaja valmiste ehitamiseks. Küla esindajad on ka tublid toetuse nõutajad. Taotlusi kirjutatakse kahasse vallavalitsusega. Siiski peaks viimasele jääma vaid nõuandev roll, arvab Lai.

Sutlema külas on 217 elanikku, külavanem on Alar Haabma. Aasta küla külavanem on kokkuleppeliselt järgmise aasta jooksul ka Kohila külavanemate kogu eestvedaja.

Möödunud aastal pälvis parima küla tiitli Hageri. Viimati oli Sutlema parim küla 2000. aastal, kui rändhobu esmakordselt üle anti.

Eeva Kumberg

**TEATA
UUDISEST!**
uudis@nadaline.ee

Sotsiaaltöötaja Ants Tammar andis maavalitsuses lahkumisetenduse

Margus Mikomägi

Reedel oli Rapla maavalitsuses kodanikuühiskonda ja kodanikualgatust tähtsustav tänuüritus - foorum, kus esitleti maavalitsusest koondatud sotsiaalosakonna juhataja Ants Tammar raamatut „Aastad ja inimesed: kirjad kaasteeliste“.

Kokkutulnuid tervitas kutsetele alla kirjutanud maavanem Tõnis Blank. Maavanem alustas oma kõnet sõnadega: „Tere päevast, armas rahvas!“ Siis rääkis ta headusest, südamesoojusest, hingetõrkest ja tegudest, millest sünnib suuri asju. Kõne lõppedes kinkis ta enda juhita- vast asutusest koondatud Ants Tammarile südamekuulise küünla.

Seejärel andis kogu õhtut juhtinud Ants Tammar sõna kirikuõpetaja Mihkel Kukele, kes lausus, et vabatahtlike töö on nagu suur lillepõõsas. Kirikuõpetaja räägitust kumas läbi mure, et heategevust tehakse omakasu saamise eesmärgil ja et sellised teod kipuvad koonduma just advendi aega.

Teiste seas sai sõna Meelis Luks, kelle jutu tõi kuulajate-

ni kõnesüntesaator. Erivajadustega noormees kinnitas, et saab eluga hakkama ja see elu, mida elab, on loomingu- line ja aktiivne.

Foorumil rääkis veel Ly Ehin, usaldusest ja usaldamatus- est.

Oma isa tuli tervitama tütart Mari Tammar koos sõpradega. Kaasas torupill ja süle- arvuti. Mari tegi seda talle omase, kodust kaasa antud südamlikkusega. Kutsututel saalis oli, mida kuulata ja vaadata. Ants Tammar kinkis kõigile esinejatele heade asjassepuutuvate sõnadega enda veel maavalitsuse töö ajal ja aastatepikkusest tööst kantud raamatu.

Tunnustati ka kõikide Rapla- maa valdade esitatud vaba- tahtliku töö tegijaid.

(Vaata ka 4. detsembri Nädalist lk 6 ja 11)

Ants Tammar - kodanikualgatust tähtsustava tänuürituse peategelane, ei ole enam maavanem Tõnis Blanki alluv. ARVO KULDKEPI foto

Aastatest ja inimestest

Tiiu Luht

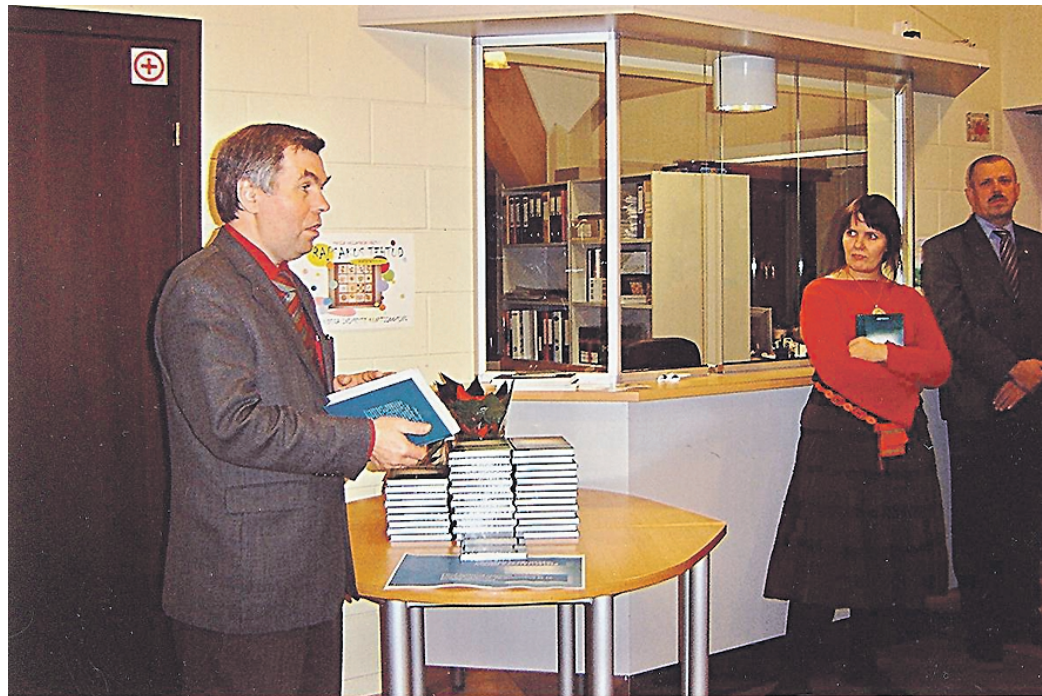
Ants Tammaril oli algul plaan kokku panna äsjailmunud „Aastad ja inimesed: kirjad kaasteeliste“ ja möödunud aastal ilmunud raamat „Kilde Raplamaa sotsiaaltöö algusaastatest“. Ometi sai ühest kaks.

Äratundmine, et kogutud materjal tuleb eraldada, sai autorile selgeks töö alguses, nagu Ants Tammar „Aastate ja inimeste“ esitlusel Kohila vallas selgitas.

„Kui alustasin esimese raamatu kirjutamist, hakkasin kohe ka portreesid tegema. Üsna ruttu sain aru, et materjal tuleb mahukas, sest neid, kellest kirjutada tahtsin, oli palju. Nad väärtsid eraldi raamatut, mille läbiv teema on headus, heategevus ja inimesed, kes teevad vabatahtlikult oma põhitööst rohkem. Teiseks, leidsin uue lähene- misnurga, mis ei oleks so- binud esimese raamatu stiil- iga. Esimene oli ajaloolisem ja faktidele üles ehitatud, teine on publitsistlikum, inimesekessem ja üles ehi- tatud kirjadele – mina saadan ja mulle saadetakse.“

Portreeraamat

„Aastate ja inimeste“ kahek- sa portreed valmisid pikka- misi esimese raamatu kõrvalt ja hiljem. Mitte keegi, kelle poole autor pöördus, ei öelnud ära. Kõik olid vastutulelikud

Ants Tammar tutvustab Kohila vallas oma uut raamatut „Aastad ja inimesed: kirjad kaasteeliste“. TIU LUHTI foto

ja koostööaltid. Eesti keele õpetaja Ester Laosega tek- kinud sisukas ja usalduslik kirjavahetus annab raama- tule omapärase lähenemise- nurga.

„Üllatas mind samuti kaua- aegne Maidla lastekodu töö- taja Õie Orulaid: kui ma talle esimese kirja saatsin, vastas ta mulle hästi pika kirjaga. Kirjutas ka Meelis Luks Kaiust,“ meenutas Ants Tammar.

Head teod Kohilast

Ants Tammar pidas õige- ks

esitleda uut trükist just Ko- hilas eelkõige sellepärast, et kolmandik portreeritavaid – Ester Laos Kohilast, Kata- rina Seeher Pahklast ja Ur- mas Soomere Hagerist - on Kohila kandist. Teiseks - Ko- hilast on saanud alguse mitu olulist sündmust Eesti sot- siaalhoolekande ajaloos ja head algatused Ester Laose kaudu. Mõned faktid ajaloost:

6. märtsil 1988 oli Eesti Raadio Valges saalis vaegur- laste vanemate kokkusaami- mine Ester Laose initsiatiivil ja „Prillitoosi“ (Hagi Šeini)

korraldusel. Sündmus oli tu- gevalt märgiline: esimest kor- da räägiti avalikkuse ees eri- vajadustega laste probleemi- dest ja abi vajadusest. Huvi oli tohutu. Arvati, et kohale tuleb sada inimest, tuli üle viiesaja. Sama aasta 17. sep- tembril esitati Draamateat- ris Ester Laose dokumentaal- materjali põhjal Merle Karu- soo kirjutatud lavalugu ühe pere saatusest „Haigete laste vanemad“.

Ester Laos oli esimene, kes julges oma mure ja kogemuse kaudu avalikkuse ette tulla.

Tema algatusel rajati Pahk- la tugikodu, praeguse nimega Camphilli küla, Kohila turva- kodu, Kati kodu.

Töö jätkub?

„Kirjutada võiks ja kirjutama peaks,“ vastas Ants Tammar küsimusele, kas kahele raam- matule on järke oodata. „Olen küllalt kaua - 21 aastat - süs- teemis olnud, paljudega kok- ku puutunud ja mul on kogunenud hulgaliselt materja- li. See paberile panna oleks nagu kohustus ja missiooni- tunne. Trükkimisega on kee- rulisem. Ma ei ole mingi hea kirjutaja, kuid mul on hulljul- gust asi ette võtta ja lihtsalt ära teha.“

Arutledes selle üle, kas li- saks töötajate tunnusta- misele on tal ka vajadus ühis- konnale midagi selgeks teha, lausus Ants Tammar: „Ester Laos ütles, et hakkas kivi- haaval lõhkuma müüri, eks mina püüa samuti oma kirju- tiste abil probleeme lahti se- letada, mõistetavaks teha.“

Ants Tammar tunnistas, et oma mõtete elluviimiseks on lisaks tema enda pealehakkami- sele talle julgust andnud Tallinna Ülikooli sotsiaaltöö instituut ja professor Taimi Tulva.

Moraalselt on igati toetanud Nädalise peatoimetaja Tõnis Tõnisson.

„Kirjutades oli tunne, et teen õiget asja,“ ütles Ants Tammar.

Urve Uusberg valiti aasta vabatahtlikuks

Katrin Helend-Aaviku

Pühapäeval, 7. detsembril tänati Eesti vabatahtlike tunnustamisüritusel tublisid inimesi, kes eelkõige on välja pakkunud mõne uue idee, tegevuse või lahenduse ning selle ka ellu viinud.

15 tunnustatava hulgas oli ka Urve Uusberg, kes ligi kaksikümmend aastat tagasi asutas Raplamaa usaldustelefoni ning on juhendanud selle aja jooksul kümneid vabatahtlikke, kes helistajatele nende muredes tuge pakuvad.

Psühholoog Pille Kuldkepi sõnul on idee teiste teenimisest oma tegevuse ja olemas-

oluga Urve jaoks oluline mõlemas valdkonnas, mida ta väga armastab – nii psühholoogias kui ka muusikas.

Urve ise jääb tunnustamisest rääkides tagasihoidlikuks, öeldes ainult, et on tore, kui inimesi meeles peetakse, ja kinnitab, et kindlasti on palju inimesi, kes sellist tänu väärivad. Urve jaoks ei ole niivõrd oluline, kes usaldustelefoni lõi, vaid tõsiasi, et selline vajalik asi üldse olemas on.

Raplamaa usaldustelefoni ootab veebruaris ees 20 aasta juubel, mida tähistatakse rahvusvahelise konverentsiga elu ajalikkusest.

Raplamaa noorte meeskoori võeti Venemaal soojalt vastu

Katrin Helend-Aaviku

Raplamaa noorte meeskoor koos dirigent Thea Paluojaga viibis 2.-4. detsembrini Pihkvas asuva Eesti konsulaadi kutsel Pihkvas ja Petseris, kus Eesti Vabariigi 90. sünnipäeva tähistamiseks anti kaks kontserti, üks Pihkva katoliku kirikus ja teine Petseri eesti koolis. Koori koosseis esinesid ka laulustuudio vokaalansambel Tohohh ja ühisgümnaasiumi noorte kvartett Varuväljapääs.

Thea Paluoja sõnul on koos laulustuudio tüdrukutega varem Venemaal käidud, aga seekord, silmas pidades äsja-seid Vene-Gruusia rahutusi, oli veidike hirm küll. Konsulaat tegi aga omalt poolt kõik võimaliku, et lauljad end võõrsil hästi ja turvaliselt tunneksid.

Thea õhkas, et neile langes osaks väga südamluk vastuvõtt ja kontserdid võeti äärmiselt soojalt vastu. Konservatiivses Pihkva katoliku kirikus suutsid nad publiku vaimustuma panna Aafrika muusikast, paar nunna isegi hakkasid kirikupingis muusika taktis õõtsuma.

Kontserdi lõppedes tulid kõik ükshaaval lauljaid täna-

ma, meenutas Thea Paluoja liigutatult.

Petseri eesti koolis, kus vene noored õpivad süvendatult eesti keelt, manasid kuulajad küll algul näole ükskõikse ilme, kuid pärast noorte meeste esinemist olid Thea sõnul kontserdist täiesti vaimustunud.

Kahe kontserdi vahel oli piisavalt aega tutvuda ka kohalike vaatamisväärsustega, sealhulgas käia Petseri muuseumis ja kloostriks, kus saadi palju tarkust juurde. Thea kiitis sarmikat ja säravat giidi, kes rääkis just selliseid legende, mis poistele sobisid ja huvi pakkusid.

Eesti noored mehed jätsid muuseumi direktorile oma küsimuste ja teadmishuviga nii sügava mulje, et ta oli pärast eestlaste külastäiku Eesti konsulile helistanud ja jaganud imetlust ja kiitust, kuna sellist gruppi pole tal varem veel käinud.

Kuna jutud Eesti koorilauljatest olid rahva sekka imbunud ja inimesed käisid suisa muuseumis küsimas, millal ja kus veel kontserdid toimuvad, otsustati suvel tagasi minna, et ka laiemale ringile muusikaelamusi pakuda.

Raplamaa noorte meeskoor Pihkvas. Ees keskel Thea Paluoja, tema kõrval paremal Eesti konsul Pihkvas Leo Tõnetalu.

Foto erakogust

Advendiaeg sobib endasse vaatamiseks

Tõnis Tõnisson

Esmaspäeva hommikul kogunesid Rapla kultuurikeskuses maa-konna ettevõtjad, poliitikud ja erinevate kodanikuühenduste esindajad, et veeta üheskoos aega palvushommikusöögil ning mõtiskleda usaldusest inimsuhetes ja poliitikas.

Ettekandjatena olid teenäitajateks suursaadik Mart Helme, näitleja ning lavastaja Andrus Vaarik ja kirikuõpetaja Mihkel Kukk.

Korraldustoimkonna nimel ütles avasõnad ja andis järgnevale häälestuse maavanem Tõnis Blank (vt tänase lehe 5. lehekülge).

Suursaadik Mart Helme rääkis usaldusest poliitikas ja riikidevahelises suhtluses. Ta pidi nentima, et kuigi ligi sada aastat on selle poole püüeldud, pole õieti midagi püüdnud saavutada. Kui üldse, siis valitses mingi pikem stabiilsuse periood maailmas pärast Teist maailmasõda. Me oleme harjunud

Ettekandjatena olid teenäitajateks (vasakult) kirikuõpetaja Mihkel Kukk, näitleja ning lavastaja Andrus Vaarik ja suursaadik Mart Helme. ARVO KULDKEPI foto

seda nimetama külmaks sõjaks. Nüüd oleme jälle teelahkmel – keegi ei oska prognoosida, milliseks kujunevad edasised jõujooned ja mida maailm teha võtab.

Andrus Vaarik (kes nimetas ennast näitlejaks, kellel on õnnestunud usutavalt üles astuda ka lavastaja rollis) mõtiskles oma põhitegevust aluseks võttes usalduse ja partnerluse teemadel.

Mihkel Kukk tõi usalduse jõuluaega ja sidus selle Jumalaga.

Kui püüda räägitu kokku võtta ja meie igapäevasesse ellu tuua, siis võiks see ehk niimoodi kõlada: usalda ennast (Andrus Vaarik) ning sulle usaldatud võimeid ja sa võid kotkana taevasse tõusta (Mihkel Kukk), kuid kõige selle juures ära kaota valvust (Mart Helme).

Rapla Vesiroosi gümnaasiumi õpilased Vahur Soonbergi juhatusel musitseerisid hingega ja see oli tõesti ilus.

Veel oli programmis Mark Soosaare film „Hääl maa ja taeva vahel“, mis tundus ideaalselt teemaga kokku sobivat. Kahjuks lõpetati demonstratsioon just siis, kui tõde hakkas selguma, sest hommikusöögiks ettenähtud aeg oli otsa saanud.

Sugupuu-uurijad plaanivad moodustada Raplamaa ühenduse

Maire Kõrver

Eesti Genealoogia Seltsil Rapla maakonnas oma osakonda veel pole, kuid ka Raplamaal leidub suguvõsa-uurimisest huvitatud inimesi. Genealooghuviline Marita Radiko (25) otsustas nad kokku kutsuda, et arutada sugupuu-uurijate koondamist maakondlikku ühendusse.

Inglise raamatukogus sai Marita Radiko algatusel novembri lõpus kokku kümme-kond huvilist, sh ka Eesti Genealoogia Seltsi auliige Ants Härma ja Mahtra talurahva-muuseumi teadur Rait Talvoja, kes seni osalesid genealoogiaseltsi Tallinna osakonnas. “Oli juttu, kas tahame olla apuhtalt genealoogiaselts või laiemalt ajaloo- ja koduloo-huviliste ühendus,” ütles Marita Radiko. “Kõlama jäi, et koos käima võiksid hakata mitte üksnes sugupuu- ja perekonnaloouurijad, vaid ka koduloouurimisest ja ajaloost üldisemalt huvitatud inimesed.”

Otsustati, et uuel aastal jaanuaris avatakse Rapla keskraamatukogus näitus neist sugupuu-uurimisega seotud materjalidest, mida kellelgi juba leidub. Näitusele sobib kas või perekonna pärinevusskeemidega tapee-

Eesti genealoogia seltsi auliikme Ants Härma (vasakult esimene) suurele lehele kirja pandud sugupuud, mis on mitmel näitusel käinud, uurivad Inglise raamatukogus Kalev Kask, Mati Kuusemets, Kristi Lijur ja Marita Radiko. TIINA LINAMÄGI foto

dirull.

“Praegu käib näituse koostamise eeltöö. Seltsi järgmisele koosolekule Inglise raamatukogus 14. detsembril ootame rohkelt sugupuu- ja koduloouurimise huvilisi.

Oleks tore, kui neil leiduks lisa jaanuaris Raplas plaanitava näituse jaoks. Kes seekord kohale tulla ei saa, kuid

teema huvitab, võiks minuga ühendust võtta,” märkis Marita Radiko.

Esimesel koosolekul osalesid Kalev Kask, Mati Kuusemets, Priidik Saare, Rait Talvoja, Ants Härma, Marita Radiko, Kristi Lijur ja Tiina Linamägi. Meenutati, et aastaid tagasi toimus Raplas suguvõsauurijate kokkusaamisi, kuid otseselt seltsi veel

ei asutatud. Eestvedajaks oli tookord Urve Kallastu. Tema manalasse lahkumise järel jäi tegevus soiku.

18 aastat tegutsenud Eesti Genealoogia Seltsil on osakonnad Tallinnas, Tartus, Viljandis, Pärnus, Läänemaal, Virumaal, Järvamaal, Võrumaal ja Hiiumaal. 1997. aastal pidasid nad oma aastakoosoleku Raplas.

NÄDALISE JUHTKIRI

Teed head – teed endale, teed halba – ikka endale

Need sõnad ütles kirikutornis elutark kellamees Lible Arnole „Kevade“ filmis. Just nii on see ajast aega olnud ja jääb meistki.

Kui kadripäevaeelne tuisk kõik teed ja rajad umbe ajas, oli mõnegi külainimese üllatus suur: hommikul oli temagi teejupp lumest lahti lükatud, ilma et oleks pidanud

Tiia Truu, ajakirjanik

kusagile helistama või abi paluma. Oli see heategu? Kindlasti. Lahtiajal ju sellist kohustust polnud.

Hiljuti Teenusel käies kogesin, et nemad, seal äärepeal elavad inimesed, võtavad üksteise aitamist endastmõistetavalt: kellel auto, püüab oma sõidu ühitada naabri sooviga, kellel vaja arsti juurde minna. Enam kui kümme aastat on olnud selles külas nii, et kui ühel raske õnnetuse läbi elanud inimesel

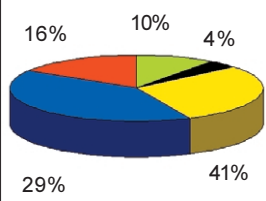
abi vaja, paneb ta valge lipu välja. Kui keegi Niinemäe perest seda mööda sõites märkab, tõttab appi. On seda kõrgemal märgatud? Loomulikult mitte, sest see on aitajate arvates nii tavaline.

Kui heategu märgatakse, tegijat tunnustatakse, on see ilus ja kiiduväärne. Hea algatuse elluviimise pealt ei teeni keegi. Mingi kõrvalmaik jääb asjale juurde, kui heategu sünnib ameti või elukutse kaudu: kui õpetaja õpetab, arst ravib, müüja teenindab, on see endastmõistetav. Heategu on see vahest sel määral, kuidas ta seda teeb või teeb rohkem, kui tööleping ette näeb või teeb head hoopis teises valdkonnas.

Sama palju kui head, võib ka halba sünnitada SÕNA. Üks vanaemalt õpitud tarkusi kõlas nõnda: kahetse seda, mida öelnud oled, mitte seda, mis ütlemata jäänud. Ilusad ja soojad sõnad lähevad hinge, jäävad meelde ja kauaks saatma, aga paraku on samamoodi ka teravustega, kus ütleva ärapanija rollis. Mida aasta edasi, seda elavamalt eeskuju annavad riigimehed ja erakonnad, kellelt ootaks rohkem arukust ja viisakust. Kuid halb, mis kellegi sõnade või tegude läbi sünnib, tuleb ikka endale kätte.

ONLINE KÜSITLUS

Kuidas te suhtute kultuuriteenuste käibemaksu tõstmisse?

- Olen kultuurist väga kaugel ja see ei mõjuta mind 10%
- Hakkan kindlasti teatris ja kinos vähem käima 4%
- Koos teiste hinnatõusudega on loogiline, et ka kultuuriteenused tõuseksid 29%
- See võõrandaks inimesed kultuurist 41%
- Äjalehti hakkab vähem tellima 16%

Kokku vastajaid: 49

Nädaline

Rapla 79502, Tallinna mnt 17, tel 489 2133, 5567 3260
reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135,
e-post: nadaline@nadaline.ee,
kodulehekülg: www.nadaline.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson

Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)

Sekretär: Merle Võigas (489 2133)

Ajakirjanikud: Tiia Truu (489 2139), Margus Mikomägi (489 2134), Maire Kõrver (489 2241), Heino Laiapea (489 2245), Heli Talinurm (489 2137), Teet Teder (489 2242)

Fotograaf: Arvo Kuldkepp (489 2137)

Kujundajad: Ulvi Blande, Craig Tislar (489 2138) ja Siim Solman (489 2245)

Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2132)

Raamatupidaja: Mare Dornberg (489 2136)

Müügijuht: Katrin Polli (489 2243, 5551 1084)

Projektijuht: Jürgen Post (489 2131, 5551 1084)

Kuulutused ja reklaam: Juulija Rüsse (489 2130)

Korrektor/online toimetaja: Katrin Helend-Aaviku (489 2246)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita.

Honorereetakse tellitud kaastöid.

Nädalist on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, toimetuse reklaamiosakonnast ja Internetis Nädalise koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi.

Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8-17 Tallinna mnt 17, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Trükk AS Kroonpress.

Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363

Läinud nädala lõpus peeti Mõdrikul taas kord haridusfoorumit. Selle eel kirjutas Ülo Vooglaid hariduslistis alljärgneva ja järjekordse appihüüde. Pühapäeva õhtul ilmus samasse listi õpetaja, ajakirjaniku ja listihalduri Raivo Juuraku lühike repliik peetud foorumist. „Haridusfoorumil Mõdrikul kujunes keskseks küsimuseks see, millal on aeg muutuseks küps. Täpselt pool foorumil olnud inimestest tõstis käe seisukoha poolt, et aeg on küps siis, kui viimne häda on käes. Ainult viimases hädas võetavat midagi tõstis ette. Enne seda elatavat nii mõnusaasti kui võimalik - lastavat vana rasva peal liugu. Kas me täna juba saame rõõmsalt hüüda: „Lõpuks ometi on häda käes!“ Kahtlen selles,“ kirjutab Raivo Juurak.

Margus Mikomägi

Liitmise ja lahutamise õpib laps selgeks juba enne kooli

Ülo Vooglaid

Loodan, et haridusfoorumile sõitnud inimesed tahaksid kaasa aidata Eesti hariduselu edenemisele. Paraku rahuldab korraldajaid ja nende taga olevaid isikuid ka tühipaljas sahmerdamine ja nii see läheb... vanaviisi ülikoolide poolt kunagi sisse tallatud rada pidi sohu.

Nüüd on tähelepanu keskmesse tõstetud gümnaasiumide arvu vähendamine. Kõrvalistel isikutel võib jääda mulje, et koolide ARV ongi kõige tähtsam ja kiireloomulisem küsimus. Minister ja Riigikogu kultuurikomisjoni esimees räägivad-kirjutavad teineteise alla, et ka põhikoolid on nõrgad peamiselt liiga suure arvu gümnaasiumide tõttu!

Haridus kui probleem ei ole kõne all ja ei jõudnud veel kõne alla isegi siis, kui Riigikogu võttis hiljuti hariduse riiklikult eriti tähtsana oma päevakorda, ent arutas haridusprobleemi (vastuolude põhjuste ja nende vähendamise võimaluste) asemel vaid mõningaid koolikorralduslikke küsimusi.

Tea, et osa inimesi koguneb foorumile n-ö inertist ja heas usus, et ehk ükskord ometi... hakkab jää murenema.

Tea, et osa neist, kes ka seekord foorumile sõitsid,

- eristab haridust ja selle tegureid koolist, koolis käimisest ja koolis toimuvast tegevusest,
- oskab käsitleda inimest ja perekonda ühiskonna- ja kultuuriseostes,
- on küllalt haritud, et saab aru nii sellest, mis soodustab eri eespoiste ja tüdrukute arengut, kui ka sellest, mis nii laste kui ka täiskasvanute arengut raskendab (kahjustab),
- tunneb kultuuri ja kultuuriväärtusi ning adub haridust mitte õppimise ja hindamise, vaid kultuuri funktsioonina,
- näeb ja peab oluliseks arvestada õpilaste vanuselisi, soolisi, isiksuslikke, terviselikke jm iseärasusi,
- saab aru, et haridusotstarve on ühiskonna kõigil institutsioonidel, mitte ainult koolil,
- mõistab lapsevanemaid, kellel on põhiseaduse järgi ainsana õigus otsustada oma lapse haridustee üle, aga kes tegelikult ei ole saanud ega saa seda õigust kasutada,

- kujutab ette, milline võiks olla ja peaks olema kooli hoollekoogu ning kohaliku omavalitsuse osa hariduselu sisulise ja vormilise poole korraldamisel ning otsustajate vastutusvõime taastamisel,
- teab, et riikliku õppekava (RÕK) järgi korraldatud õpe on elukaige ja jäik ning sedavõrd üle paisutatud formaalse materjaliga, et õpilastel saab kujuneda iseseisva mõtlemise soov, julgus ja võime vaid RÕKist olulise häälimise korral,
- teab, et õppekavaga ette nähtud teadmiste kõrval on igal inimesel vaja ka oskusi teadmiste kasutamiseks ja seostest-sõltuvustest arusaamist selleks, et inimesena suhelda, osaleda ühiskonnas ja kultuurielus, rajada oma kodu ja perekond, hoida ja kaitsta nii kodu kui ka kodumaad, loodust, kultuuri ja kõiki kultuuriväärtusi, luua, töötada, uurida, teha otsuseid ja vastutada nii oma tegevuse kui ka tegevusetuse eest,
- ei kahtle, et ettenägemise ja äratundmise võime kujuneb õppe (mitte õppimise!) ja kasvatuskoostööl, harituse, informeerituse ja kogemuse ühtsuse kaudu,

Haridust ei ole kuskil olemas. Võimalik on korraldada selline keskkond, milles inimene saab kujuneda haritud inimeseks.

- eristab huvi- ja hirmu- või sundusepõhist õpet,
- ei pea kõiki koolis toimuvaid tegevusi õppimiseks ega „õppetööks“,
- saab aru, et subjekti areng on loominguline funktsioon, et looming eelduseks on vabadus ja vabaduse eelduseks kord,
- põlgab totalitaarsust nii ühiskonnas, perekonnas kui ka koolis ja lasteaias ning
- käsitleb nii täiskasvanuid kui ka lapsi subjektidena, mitte manipuleerimise objektidena,
- on ammu tüdinenud muretmisest mängimisest,
- teab kõrvalise abita, et hariduskriisis peegeldub ultraliberaalse (raha- ja tarbimiskeskse), inimest vahendiks pidava majandusorientat-

siooni tõttu aina paisuv ühiskonnakriis, mida iseloomustab vaimuvaesus, hoolimatust, enesepõletamine, kindlustunde ignoreerimine, võrdumine ühiskonnast, kultuurist, haridusest ning põgenemine tegelikkuse eest.

Vaja oleks analüüsida ühiskonnas kujunenud ja kujunevat olukorda, avastada, sõnastada ja avalikustada selle põhjused ning lõpetada rahvale puru silma ja kõrva puistamine, jutustades „mõningate ajutistest surutistest“, millest saab kergesti üle ka organisatsiooniliste ja administratiivsete ümberkorralduste abil. Ehk on õpetajatel seekord juba nii palju julgust, et selg sirgu ajada?

Haridus on tööpoolest Eesti püsijäämise esmane eeldus, nagu on ka juhtkonna harimatus hävingu peamine põhjus.

Riigikogu kultuurikomisjoni esimees Peeter Kreitzberg kirjutab: „Oleme alternatiivi ees – kas anda väiksema koolide arvu juures ühtlaselt üle riigi kättesaadavat kvaliteetset haridust või olla tunnistajaks kvaliteetse hariduse iseneslikule koondumisele suuremates keskustes, seda lapsevanemate ja õpetajate töökoha valikute tõttu.“

Oluline on siin täpsustada, et haridust ei ole ka parima tahtmise juures võimalik mitte kellelegi mitte kuskil mitte kuidagi ANDA. Haridust ei ole kuskil olemas. Võimalik on korraldada selline keskkond, milles inimene saab kujuneda haritud inimeseks. Selleks aga oleks vaja teada, mis see on, mida hariduseks kutsutakse ja millest sõltub inimeste ja nende mitmesuguste koosluste võimalus kujuneda haritud inimesteks. Praegu olakse Eestis sellest kõigest veel väga kaugel.

Haridust ei saa teha, muuta, täiustada-parandada... Võimalik peaks olema järele mõelda, kes selle kõige eest peaks vastutama, mis on „hariduse andmise“ sildi all korda saadetud ja ka selle eest, mida kavatsetakse lisada.

Võimalik oleks (ehk) parandada õpetajate ettevalmistamist? Ülikoolides on õppejõudude ja õpetajate ettevalmistus sedavõrd räbalal järjel, et koolide tulevik tundub olevat tume, olenemata nende arvust ja suuruselt.

KÜSITLUS

Mida head on teie elus viimasel ajal ette tulnud?

Misha, metsavana: Leidsin normaalse elukoha - tänu erilistele kokkusaatumustele ja sensitiivsetele headele inimestele.

Kelly, VII kl õpilane: Sõbranna aitas mind matemaatikas. See on hea, et tuleb jõuluvaheaeg.

Helgi, pensionär: Ma olen ise oma õnne sepp. Telesaates räägiti, et Urve Uusberg on teistele palju head teinud.

Külliki, hobusekasvataja: Mu 14aastane poeg tuli tänava ponide takistussõidus Eesti meistriks. Igas päevas leidub killuke head. Rõõmu võib tunda ka lihtsatest asjadest ja elada nii, nagu oleks see viimane päev - igast hetkest kõik võtta.

Katrin, sekretär: Midagi väga erist ei meenuki hetkel, aga see ongi elus oluline, et püsib stabiilsus, kõik on normis - heas mõttes rutiin.

Sirje, raamatukogu juhataja: Hea, et veel viimast korda saame aastapreemiat, 13. kuupalga, sest edaspidi enam ei pidavat saama.

Küsis Maire Kõrver
Pildistas Arvo Kuldkepp

Aitame üheskoos Pahkla Camphilli küla elanikke

Teet Teder

Kas ei ole mitte nii, et tõusud vahelduvad mõõnadega ja vastupidi. Iga rõõm saab kord otsa ja iga kurbus vaheldub kord naeruga. Miks on aga nii, et pärast suure vaeva nägemist, kui on käes aeg vilju nautida, kogu vaev häämmastava kiirusega nullitud saab? Täpselt nii on juhtunud Pahklas Camphilli külas.

Pahkla Camphilli küla rajati 1992. aastal intellektipuudega noorte elu korraldamiseks. See on osa ülemaailmsest Camphilli liikumisest, mis sai alguse 1939. aastal Dotimaal Karl Königi (1902-1966) juhtimisel. Camphilli liikumise eesmärk on luua kogukondi, kus erivajadustega inimesed saavad elada, õppida ja töötada üheskoos teistega sotsiaalselt tervetes, vastastikusel lugupidamisel põhinevates suhetes – nii saame lugeda küla kodulehelt. Veel on sinna kirjutatud, et see hõlmab lapsi, noorukeid, täiskasvanuid ja vanureid. Igati üllas eesmärk.

See on nagu Murphy seadus – mida üllam on tegevus ja eesmärk, seda rohkem takistus teele satub. Selle aasta maikuus kirjutas Nädaline, et regionaalselt oluliseks ja üleriigilise tähtsusega taotluseks liigitati Pahkla Camphilli küla tuletõrje veehoidla ehitamise projekt. Veehoidla rajamine kerkis tookord päevakorrale tuletõrje ettekirjutustest. Üks väike paak oli neil enne olemas, aga selle tunnistasid kontrollid sobi-

matuks.

Oli hea, et selleks luba ja vahendid saadi, aga 140 000 krooniga rajatud veereservuaar seisab kasutult, sest vahetult pärast ehitust hakkas see lekkima ja vettpeidavaks ei ole seda suudetud siiani teha. Kauaoodatud kindlustunne, et kahjutule tõkestamiseks on vesi siitsamast võtta, lükkus jällegi edasi.

2006. aasta oktoobris kirjutas Nädaline sellest, kuidas Pahkla Camphilli külas avati pidulikult uus maja, millele pandi nimeks Tamme.

Tamme maja läks ilma sisustusesta maksma 3,75 miljonit krooni. Sotsiaalministeerium eraldas juba paar aastat tagasi 1,5 miljonit krooni, kuid korjandus ei kulgenud nii kiiresti kui loodeti ja seepärast majaehtus venis. Eesti Camphilli Küla fondi nõukogu esimehe Jaak Herodesse tookordsete sõnade kohaselt tuleb veel ehitada kaks-kolm maja, alles siis on küla optimaalse suurusega.

Jällegi hea, et uus maja valmis saadi, aga ka siin ei ole tulnud rõõmustamise nullimist kaua oodata. Nimelt on majal vaid elektripliit ja alumise korruse tube köetakse samuti elektriga.

Sellisel kaugel metsadevahelisel külal on aga elektriga ikka veel probleeme. Ka vaiksena tuulega tuleb külal tihti pimedas istuda ja vaid võileibu süüa. Toitu tuleb valmista aga Tamme majas 12 inimesele. Tihti ka suuremale hulgale.

Seepärast käivitab Nädaline heategevusprojekti, mille raames kõik ettevõtted ja eraisikud saavad aidata Pahkla Camphilli küla intellektipuudega noorte Tamme maja köögile

PUUKÜTTEGA PLIIDI SOETAMIST.

Ühendust tuleks võtta Nädalise toimetusega telefonil 489 2131 või e-posti aadressil katrin@nadaline.ee. Kes on valmis annetama, saavad teha ka ülekande Nädalise kontole, märgusõnaga „Camphill“.

Pliit on kodu süda. Aitame Tamme maja elanikel maitstvat õhtusööki ja toasooja ka küünlavalgel nautida.

Tamme maja perenaine seismas praegu kasutusel oleva elektripliidi ees. Sinna kõrvale planeeritaksegi puuküttega pliiti.

ARVO KULDKEPI foto

Advendihommik, 8. detsember 2008

Usaldus

Tõnis Blank, maavanem

Kes meist poleks vaimustuses Niagara kosest. Sellest ollakse palju kuulnud ja lugenud, filmegi nähtud. Ehk on mõnel õnnestunud seal koha-peal käia. Kindlasti olete kuulnud üht haaravat lugu või näinud näidendit, mis on inspireeritud Niagara ületamisest.

Oli 1858. a 30. juuni sädelt kargas hommik. Eri-rongid tõid külastajaid Torontost ja Buffalost Niagara juurde. Üle jõe oli veetud jäme köis. Maailma osavaim köietantsija pidi sellel ületama jõe, mille veemassid langesid 50 m kõrguselt alla.

Pealtvaatajad jälgisid hinge kinni pidades, kuidas Charles Blondin, tasakaalulatt käes, alustas peadpöörivat teekonda üle mühiseva Niagara – aeglaselt, samm-sammult. Lõpuks oli ta teisel kaldal. Rahvahulga juubeldavad rõõmuhiüded ületasid vahetevahel isegi kose mürina.

Charles Blondin pöördus rahvahulga poole ja tegi pinevusttekitava ettepaneku. Ta lubas ületada kose uuesti, kandes seekord seljas meest. Kes tahaks tulla? Ta esitas selle küsimuse paljudele. Siis pöördus ta ühe muheda olekuga mehe poole: kas sa usud, et viin su üle teisele kaldale? Usun küll, vastas mees.

Kas sa tahad tulla koos minuga, küsis köielkõndija.

Ei, sellest ei tule midagi välja. Sa mõtled vist, et ma peaksin oma elu sellise asja pärast ohtu seadma. Mees pöördus kõrvale.

Aga sina, küsis Blondin Henry Colcordialt, kes oli töö-

tanud koos temaga. Kas sa usud, et ma suudan kanda sind seljas joa teisele kaldale?

Usun muidugi. Mul pole vähimatki kahtlust, et sa seda ei suudaks.

Kas sa tahad mind usaldada?

Tahan.

Inimesed jälgisid üksisilmi ja hinge kinni hoides, kuidas Blondin alustas ohtlikku teekonda üle Niagara teist korda, Colcordia seljas. Tugev köis oli nende raskuse all pingul, all möllasid kohutavad veemassid. Vähimagi kõhklu-seta liikusid nad samm-sammult edasi. Milline hiigelsuur usaldus pidi seljasistujal olema kandja vastu. Nad olid pooltel teel. Nende all oli mõirgav juga ja ohtlikud kaljud. Nad rippusid maa ja taeva vahel. Mehed lähenesid üha Kanada-poolsele kaldale. Inimhulk julges vaevalt hingata. Pinge oli otse kohutav. Lõpuks oli astutud viimane samm. Nad olid kaldal, seisid jälle kindlal maakamaral ning said pealtvaatajate metsikute kiiduavalduste osaliseks.

Kõigi närve pingutanud julgustükk oli õnnelikult lõppenud.

Kui asetaksime ennast sellesse olukorda: kumb me tahaksime olla, kas Blondin või Colcordia? Kas oleme need, keda usaldatakse ja kellega tullakse kaasa, või leiame kedagi, keda usaldada ja minna temaga?

Kui palju usaldust on meie tänases elus? Usaldust perekonnas, külas, vallas, maakonnas, riigis ja rahvusvahelisel tasemel.

lisel tasemel.

Usalduseta ei saa sündida lapsi. Rein Taagepera tõdes kunagi ühes Postimehele antud intervjuus, et meie mada-la sündimuse taga on meie omavaheline usaldamatus. Me hääbume ja sureme välja, sest ei suuda enam üks-teist uskuda ega usaldada.

Uku Masing kirjutab maa-rahva ehk eestlaste meeleuskumisest oma essees „Eestipärasest ristiusust“. Ta tõdeb, et usume nüüdset hetke ning igauhe teistega samaväärset olemist. Ükski olnud ega tulev hetk ei ole tähtsam praegusest. Ükski ole-masoliija, ükskõik kas liikuv või liikumatu, olnud, olev või tulev pole olulisem teistest.

Samal moel uskumine on omane paljudele maailma põlisrahvastele. Samas püütakse ettevõtjate ja riigina läbi lüüa teiste reeglite järgi, ülalt alla, mööda käsuliine toimivas maailmas. Silla puudumine nende erinevate olemiste vahel hävitabki usu ja usalduse.

President Lennart Meril oli tavaks pidulikel veebruaripäevadel teha kriitikat poliitikute aadressil. Ent poliitiline kultuur ei muutunud ja rahva võõrandumine võimust süvenes. Oma viimasel ametiaastal kutsus Meri juba taevast appi. President Toomas Hendrik Ilves on oma ametiaja algusest peale rõhutanud vaba kodaniku vastutust. Valija saab valimistel selle, mille ta valib.

Poliitikute ülesanne on langetada riigi jaoks õigeid otsuseid, aga valija ülesanne on tunda ära selleks tööks sobilikud poliitikud.

Professor Tõive Kivikas (Al-

bert Kivikase poeg) tuli mõni aasta tagasi välja Eesti Demokraatia Uuendamise, E-D-U ideega, mille keskmeks oli ettepanek kehtestada poliitikute eetikakoodeks. See oli tehtud mõttega pakkuda poliitikutele abikätt usalduse taastamiseks ja valijatega koostöö tegemiseks.

Nii nagu suur osa inimesi järgib piibli kümmet käsku ilma neile pidevalt mõtlema-tagi, nii arvas mõnigi poliitik, et ei näe põhjust enesest-mõistetavaid asju deklareerida. Ent ometi on eetikakoodeksid olemas paljude erialade esindajatel: advokaatidel, arstidel, õpetajatel, riigiametnikel, ajakirjanikel, isegi paljudel ettevõtjatel. Tartu Ülikooli eetikakeskuse poolt välja antud „Eetikakoodeksite käsiraamat“ loetleb tervelt 86 eetikakoodeksit.

E-D-U algatus sisaldab ka suhtlusportaali valijate ja poliitikute vahelise dialoogi arendamiseks. Eeldused usalduse tekkimiseks saab luua valijate ja valitute reaalse suhtlemisega.

Igasuguse koostöö eeldus on usaldus. Seda ka rahvusvahelisel tasemel. Ja me tunneta-me pidevalt, kui palju erinevaid mänguregleid on paika pandud, et seda usaldust tekitada ja hoida.

Me võime vahel olla petta saanud, aga ilma usalduseta siin ilmas ka läbi ei saa. Pastor Manders H. Ibsoni draamas „Kummitused“ pidi ka tõdema – elus on palju juhtumeid, kus tuleb teise armastust usaldada.

Loodetavasti saab uskumist ja usaldust õppida.

KIRJUTAVAD, HELISTAVAD, RÄÄGIVAD, MEILIVAD

Rubriiki toimetab TIIA TRUU, tel 489 2139. Avaldatud seisukohad ei pruugi ühtida toimetuse omadega.

Karmani kaubamaja juures olev sild ei ole turvaline

Ingrid Buht Raplast

Elan Raplas Alu tee ääres ja käin tihti Karmani kaupluses sisseoste tegemas, kasutades selleks lühemat teed, mis viib üle haigla lähedal oleva jalakäijate silla. Seda ületades on sageli hirm käsipuude otsi vaadates. Mõni laps võib nende otste juurest hooga jökke kukkuda, sest paljud lasevad siis, kui libe, kaldteed mööda liugu.

Kas ei saa neid käsipuud pikendada või kuidagi teisiti teha, et tagada jalakäijate turvaline sillaületus? Seda silda ja juuresolevat treppi ka

ei liivatata, kuigi seal on talviti väga libe.

Tavapension on väiksem kui Riigikogu liikme kahe päeva palk

August Viin

President Toomas Hendrik Ilves ei kinnitanud Riigikogus vastuvõetud seadust, et Riigikogu liikmetel jääks järgmisel aastal palgatõus ära. See olevat põhiseadusega vastu-

olus. Samas on tavalise inimese ühe kuu pension väiksem kui Riigikogu liikme kahe päeva palk. Nüüd peavad külades elavad paljud pensionärid kümnete kilomeetrite kaugu-

sel olevatest pankadest selle pisku, peost suhu elamise raha kättesaamiseks hakkama kulutama igas kuus halvimal juhul sadu kroone. Kas see ei ole kuidagi vastuolus põhiseadusega?

Sisuliselt on see pensioni vähendamine. No jah, kuskilt peab ju ära võtma, et riigisade palk saaks tõusta.

On teada, et valmistutakse maapostkontorite jätkuvaks hävitamiseks. On teatatud, et postitöötajaid vallandatakse uuel aastal veel sadade kaupa. Kust siis leitakse need töötajad, kes kannavad pensioni külapensionäriks kas tasuta või tasu eest koju. Siis peab jalutugi hakkama käima või peab pensioniamet looma pensioni kojukandjate töökohad? Hästi toimiv süsteem lõhuti ära.

Hõreda-Keava tee on tänaseks paremas seisus

Eelmisel nädalal helistas toimetusse inimene, kes kasutab Hõreda-Keava teed ja ütles, et sellel teelõigul pole võimalik sõita: tee on pehme ja sees on sügavad roopad. Eile hommikul kinnitas Rapla Teed OÜ hooldeosakonna juhataja Enno Einama, et olukord on eelmise nädalaga võrreldes oluliselt parem.

„Tee ehitus on nimetatud lõigul pooleli ning suur lumi ja järgnevad vihmad halvendavad veelgi tee seisundit. Paremaks ja sõidetavaks sai tee eelmise nädala lõpul. Järgmise aasta aprillis-mais saab see teelõik lõplikult valmis,“ ütles Enno Einama.

Koolisportlaste vastuvõtt Raplas

Kreeka-rooma maadlus

MADIS SIHIMETS
Tallinna Ehituskool
* Euroopa MV juunioridele kehakaalus -120 kg 3. koht
* Eesti MV juunioridele kr-rooma maadluses 1. koht, juunioridele vabamaadluses 1. koht
* Eesti MV täiskasvanutele 2. koht
Treenerid: Harri Koiduste, Henn Põlluste

ARDO ARUSAAR
Audentese SK
* Euroopa MV juunioridele kehakaalus -84 kg 3. koht
* MK-etapp Kouvolas (H. Kare turniir) 1. koht
* Eesti MV juunioridele kr-rooma maadluses 1. koht, vabamaadluses 1. koht
Treenerid: Henn Põlluste, Olev Nisumaa

JAAN KUUSIK
Vana-Vigala PK
* Euroopa MV kadettidele kehakaalus -76 kg 14. koht
* Eesti MV kadettidele kr-rooma maadluses 1. koht, vabamaadluses 3. koht
Treener: Olev Nisumaa

INDREK PILV
Vana-Vigala PK
* Eesti MV vabamaadluses kadettidele 3. koht
Treener: Olev Nisumaa

KRISTJAN KRASNIKOV
Vana-Vigala
* Eesti MV õpilastele 3. koht
Treener: Olev Nisumaa

KARRO KRUUSBERG
Märjamaa G
* Eesti MV õpilastele 3. koht
Treener: Harri Koiduste

MARKO PIIR
Vana-Vigala PK
* Eesti MV kadettidele 3. koht
Treener: Olev Nisumaa

MAREK LAINELA
Vana-Vigala PK

* Eesti MV õpilastele 2. koht
Treener: Olev Nisumaa

KARLIS KALDMA
Vana-Vigala PK
* Eesti MV kadettidele 1. koht
Treener: Olev Nisumaa

MARKOS MERISALU
Märjamaa G
* Eesti MV õpilastele 1. koht
Treener: Harri Koiduste

MIHKEL KILUMETS
Märjamaa G
* Eesti MV juunioridele 3. koht
Treener: Harri Koiduste

ELARI VOOLAI
Märjamaa G
* Eesti MV õpilastele 3. koht
Treener: Harri Koiduste

EDVIN BOMM Märjamaa G
* Eesti MV õpilastele 2. koht
Treener: Harri Koiduste

KRISTJAN ERM
Märjamaa G
* Eesti MV vabamaadluses õpilastele 3. koht
Treener: Harri Koiduste

JOONAS ANDESSALU
Märjamaa G
* Eesti MV vabamaadluses õpilastele 3. koht
Treener: Harri Koiduste

ALARI ROMANOV Audentese SK, Kodila PK
* Eesti MV kadettidele kehakaalus -100 kg 1. koht, juunioridele kehakaalus -120 kg 2. koht, täiskasvanutele kehakaalus -120 kg 5. koht
Treener: Leon Reitsak

PAVEL VITITIN
Rapla ÜG
* Eesti MV kadettidele kehakaalus -85 kg 2. koht
Treener: Leon Reitsak

Shukokai karate

MAREK MUTLI
Rapla Vesiroosi G
* MM 15-16aastaste kumites

3. koht
* Eesti MV 15-16aastaste vanuseklassis 2. koht
Treener: Rait Pihlap

Kergejõustik

VAHUR VAINU
Audentese SK
* Eesti MV juunioridele 800 m jooksus 3. koht
* Eesti MV noorsoole 800 m jooksus 3. koht
Treener: Uno Källe

Jalgrattasport

JANARI-JOEL JÕESSAR
Audentese SK
* Eesti MV talikrossis M18 1. koht
* Juunioride rahutuur - MK-etapp 52. koht
* Eesti MV eraldistardis M18 3. koht, grupisõidus M18 9. koht
* MM juunioridele eraldistardis 52. koht, grupisõidus 80. koht
* Eesti MV teatekrossis M18 1. koht
* Eesti MV maastikukrossis M18 10. koht
Treenerid: Kaido Laas, Toomas Puussepp

GERDA RAND
Audentese SK
* Eesti MV eraldistardiga sõidus N18 3. koht
Treener: Ado Hein

Lauatennis

RIIN OVIIR
Tallinna 32. KK
* Euroopa noorte MV võistkondlikult 20. koht
* Eesti MV täiskasvanutele võistkondlikult LTK Pingo naisk. 3. koht, naispaarismängus 3. koht, naisüksikmängus 6. koht
* Eesti MV juunioridele segapaarismängus 1. koht, naisüksikmängus 2. koht, naispaarismängus 3. koht
Treener: Rein Lindmäe

MÄRT LÖHMUS
Valgu PK
* Eesti MV juunioridele võistkondlikult LTK Pingo meesk. 3. koht
Treener: Ülo Laks

Ratsutamine

KERTU REIMANN
Märjamaa G
* Eesti MV kolmevõistluses 2. koht
Treener: Raul Kauna

KRISTJAN SINIKAS
Rapla ÜG
* Eesti sise MV ponide takistussõidus 1. koht
Treener: Külliki Sinikas

Triatlon

KERTI KESKÜLA
Valtu PK
* Euroopa MV noortele triatlonis võistkondlikult 12. koht
* Eesti MV triatlonis B-vanuseklassis 3. koht
* Eesti MV duatlonis B-vanuseklassis 1. koht
Treener: Jaan Kesküla

Orienteerumine

TRIINU ROONI
Rapla Vesiroosi G
* Eesti MV lühirada N14 3. koht, sprint N14 2. koht, tavarada N14 1. koht
Treener: Rein Rooni

BRITTA PANKER
Rapla ÜG
* Eesti MV lühirada N18 2. koht, teatevõistlus N18/20 2. koht
Treener: Vello Vaher

PIIBE TAMMEMÄE
Tartu Ülikool
* MM suusorient. juunioridele sprint N20 38. koht, lühirada N20 26. koht, pikk rada N20 33. koht, teatevõistlus N20 7. koht
* MM orienteerumisjooksus sprint N20 61. koht, lühirada

N20 35. koht, tavarada N20 85. koht, teatejooks N20 20. koht
* Euroopa MV orienteerumisjooksus noortele sprint N18 15. koht, tavarada N18 32. koht, teatejooks N18 12. koht
* Eesti MV orienteerumisjooksus sprint N18 1. koht, tavarada N18 1. koht, õine tavarada N18 1. koht, pikk rada N18 1. koht
* Eesti MV rattaorienteerumises lühirada N18 1. koht, tavarada N18 1. koht
Treener: Timmo Tammemäe

BJÖRN PANKER
Kaiu PK
* Eesti MV orienteerumisjooksus sprint M16 3. koht, tavarada M16 3. koht, pikk rada M16 3. koht
Treener: Rutti Råbovoitra

MIHKEL VIRU
Rapla ÜG
* Rogaini MM valikorienteerumisjooksus juun. võistkondl. 6. koht
Treener: Ülo Viru

JAAN VIRU Rapla ÜG
* Rogaini MM valikorienteerumisjooksus juun. võistkondl. 6. koht
Treener: Ülo Viru

Vibulaskmine

SIIM AAVER
Järvakandi G
* Euroopa MV jahivibulaskmises 3. koht
* Eesti MV täiskasvanutele 1. koht
* Eesti MV täiskasvanutele võistkondlikult 1. koht
Treener: Raul Kivilo

PRIIT VIHHER
Rapla Täiskasvanute G
* Eesti MV täiskasvanutele võistkondlikult 1. koht
* Eesti sise MV 3. koht
Treener: Raul Kivilo

BESSI KASAK
Järvakandi G
* Eesti MV täiskasvanutele võistkondlikult 1. koht

* Eesti MV täiskasvanutele 4. koht
Treener: Raul Kivilo

ANNELI PREIMANN
Järvakandi G
* Eesti sise MV täiskasvanutele 1. koht
* Eesti MV täiskasvanutele võistkondlikult 1. koht
* Eesti MV täiskasvanutele 5. koht
Treener: Raul Kivilo

PIRET LUIK
Järvakandi G
* Eesti MV täiskasvanutele võistkondlikult 3. koht
Treener: Raul Kivilo

KERDO TORNIOUS
Järvakandi G
* Eesti sise MV noortele tidettide klassis 3. koht
* Eesti MV noortele tidettide klassis 3. koht
Treenerid: Raul Kivilo, Siret Luik

KADRI LILIENTHAL
Valtu PK
* Eesti sise MV noortele tidettide klassis 2. koht
* Eesti MV noortele tidettide klassis 2. koht
Treener: Eve Kivilo

MARITE SOMMER
Järvakandi G
* Eesti MV noortele tidettide klassis 3. koht
Treenerid: Raul Kivilo, Siret Luik

MARK TENDAL
Järvakandi G
* Eesti sise MV noortele tidettide klassis vaistuvibus 1. koht
Treenerid: Raul Kivilo, Siret Luik

Korvpall

MAREK EINAMA
Rapla ÜG
* Eesti Koolispordi Liidu Nike Cup võistl. „Osavaim korvpallur” 2. koht
Treener: Jaak Karp

s 10. detsembril 2008. aastal

ELIISE PAJUMETS
Kohila G
* Eesti MV tänavakorvpallis 1994. a sünd tütarlastele 1. koht võistkonnas Kossutarid
Treener: Tuulike Pajumets

IVALO PAJUMETS
Kohila G
* Eesti MV tänavakorvpallis 1997. a sündinud poeglastele 3. koht võistkonnas Propeller
Treener: Jüri Pritšin

KAIA KOSK Audentese SK
* Eesti MV naistele Livingu naiskonnas 1. koht
Treener: Jaanus Levkoi

KARL-ERIK VANEM
RAIDO VÄLIK
Kohila G
* Eesti MV tänavakorvpallis 1994. a sünd poeglastele 3. koht võistkonnas Paekas
Treener: Jüri Pritšin

Jalgpall

OLIVER ANDRES Kohila G
* Eesti MV I liigas Tall FC Flora meeskonnas 3. koht
Treenerid: Zaur Tšilingarašvili, Janno Kivisild

IVO-HENRI PIKKOR
Rapla Vesiroosi G
* Eesti MV B2 vanuseklassis Tall FC Flora I meeskonnas 3. koht
Treenerid: Marko Lelov, Priit Adamson

MÄRTEN PAJUNURM
Rapla ÜG
* Eesti MV B2 vanuseklassis Tall FC Flora I meeskonnas 3. koht
Treenerid: Marko Lelov, Priit Adamson

TAAVI LAURITS
Tallinna Tööstushariduskeskus
* Eesti MV eliitliigas U19 vanusekl. Rakvere FC Flora meesk. 3. koht
Treener: Marko Lelov

Jalgpall/judo

KATI REISSPASS
Audentese SK, Kohila G
* Eesti MV jalgpallis A-vanuseklassis Pärnu JK võistkonnas 2. koht
* Eesti MV judos juunioridele kehakaalus -52 kg 2. koht
* Eesti MV judos täiskasvanutele kehakaalus -52 kg 3. koht
Jalgpallitreenerid: Tiit Kivisild, Jüri Saar
Judotreener: Mart Kuura

Judo

MARKUS LAAST
Kohila G
* Eesti MV C-vanuseklassis kehakaalus -27 kg 1. koht
Treener: Mart Kuura

TANEL KARRO Kohila G
* Eesti MV C-vanuseklassis kehakaalus +60 kg 3. koht
Treener: Mart Kuura

ALAŠRAHF ŠIHHALIJEV
Kohila G
* Eesti MV B-vanuseklassis kehakaalus –55 kg 2. koht
Treener: Mart Kuura

JULIA BABTŠENKO
Kohila G
* Eesti MV judos täiskasvanutele kehaalus -63 kg 3. koht
Treener: Mart Kuura

Võistlustants

MAIT RÕÕMUS
Kohila G
* Eesti MV ladina-ameerika tantsudes juunior-1 vanusekl. 3. koht
Treener: Eve Aunver

MADLI PAPPA
Rapla ÜG
* Eesti MV standardtantsudes N I vanuseklassis 2. koht
* Eesti MV 10 tantsu noorte vanuseklassis 3. koht
Treener: Eduard Korotin

OTT SANDER PALM
Rapla ÜG
* Eesti MV standardtantsudes N I vanuseklassis 3. koht
Treenerid: Helen Klandorf Sadam, Matis Toome

Poks

VALTER PÕLTS
Rapla Vesiroosi G
* Eesti MV U17 vanuseklassis 2. koht
Treener: Kaupo Arro

KAUPO ARRO
Rapla Vesiroosi G
* Eesti MV U19 vanuseklassis 3. koht

Rannavõrkpall

Eesti MV rannavõrkpallis U-16 vanuseklassis tütarlastele 1. koht
Kohila G võistkonnas: Kar-
men Kaljurand, Signe Kõva
Treener: Ingrid Kangur

Korvpall

Eesti MV korvpallis A-vanuseklassis poeglastele 1. koht **Rapla Korvpallikooli võistkonnas:**
Allar-Raul Antson, Martin Limberg, Riido Ots, Janar Soo, Karl-Gustav Tamberg, Markus-Erik Volke, Märt Väljaots (kõik Rapla ÜG), Martin Milling, Ott Krusell, Erki Pöder, Madis Pärn (kõik Rapla VG), Jaan Seping (Inglise Kolledz), Freddy Talts (Kohila G)
Treener: Indrek Ruut

Eesti MV korvpallis C1 vanuseklassis poeglastele 1. koht Rapla Korvpallikooli võistkonnas: **Ken Laidoner, Henno Meidla, Silver Palm, Gregor Purtsak, Anders Uusmees, Hendrik Ruut, Saamuel Rõigas (kõik Rapla ÜG), Hendrik Päts, Kal-**

mer Päts, Tom Sillaots (kõik Rapla VG), Ingomar Pirts, Kaarel Traumann (mõlem. Kehtna PK)
Treener: Jaak Karp

Eesti MV korvpallis A-vanuseklassis tütarlastele 2. koht **Rapla Korvpallikooli võistkonnas: Kerli Haas, Kaia Kosk (mõlem. Audentese SK/Rapla VG), Mari Neeme (Audentese SK/Rapla ÜG), Madli Hanson (Märjamaa G), Solveig Kesküla, Kätriin Kivioja, Kadri Kruusimägi (kõik Rapla ÜG), Kadi Vainu, Laura Lõhmus, Liis Pärn (kõik Rapla VG), Stiina Ottender (Miina Härma G), Kristel Viljus (Kehtna PK)**
Treener: Tiitu Kosk

Eesti MV minikorvpallis tütarlastele 2. koht **Rapla Korvpallikooli võistkonnas: Kaari Kamp, Marie Roosalu, Angela Rättel, Berit Reinu (kõik Rapla VG), Hanna Maria Uusmees, Kristel Pastak, Kärt Väljaots, Laura Marleen Reissar (kõik Rapla ÜG), Getter Anett Kuus, Tessi Ilustrumm, Kerstin Äkke, Kristel Heinleht, Marta Valgma, Kätlin Salujõe (kõik Kohila G)**
Treenerid: Kadri Uusmees, Tuulike Pajumets

Eesti MV korvpallis B-klassi tütarlastele 3. koht **Rapla Korvpallikooli võistkonnas: Kethy Bonder, Riin-Marii Jõgis, Solveig Kesküla, Eget Poom, Kadri Kruusimägi (kõik Rapla ÜG), Karin Lipstuhl, Kertu Avent (mõlem. Rapla VG), Mari-Liis Paekivi, Eliise Pajumets (möl. Kohila G), Kristel Viljus (Kehtna PK)**
Treener: Tiitu Kosk

Eesti MV korvpallis C2-vanuseklassis tütarlastele 3. koht **Rapla Korvpallikooli/Junkersi võistkonnas: Helen Einama, Madli Nem-**

valts, Laura Marleen Reissar, Hanna Maria Uusmees, Triin Saarmann, Kristel Kivioja (kõik Rapla ÜG), Marie Roosalu, Janne Mutli, Karmen Päts, Kaari Kamp (kõik Rapla VG), Getter Anett Kuus, Tiina Adamson, Marie Pajumets, Mirelle Tomson (kõik Kohila G)
Treenerid: Kadri Uusmees, Tuulike Pajumets

Eesti MV korvpallis C1-vanuseklassis tütarlastele 3. koht **Kohila SK/Paide KK7 võistkonnas: Geete Talas, Silja Välimets, Eliise Pajumets, Kelli Raud (kõik Kohila G)**
Treener: Tuulike Pajumets

Eesti MV korvpallis B1 vanuseklassis poeglastele 3. koht **Kohila SK/Orgita Dolomiiditooted võistkonnas: Anti Hanson, Roland Kalso (möl. Märjamaa G/Kohila G), Georg Kirsipuu (Märjamaa G), Sten Karhu, Rait-Riivo Laane, Kristian Paekivi, Rene Roost, Klaus Tali, Erkki Voronin (kõik Kohila G)**
Treenerid: Jüri Pritšin, Kalle Kollin

Eesti Koolispordi Liidu MV korvpallis 1. koht Nike Cup V-VII klassi poeglastele **Rapla Ühisgümnaasiumi võistkonnas: Marek Einama, Henno Meidla, Gregor Purtsak, Saamuel Rõigas, Ken Laidoner, Hendrik Ruut, Anders Uusmees, Silver Palm, Jürgen Laars**
Treener: Jaak Karp

Jalgpall

Eesti MV jalgpallis B-vanuseklassis **EVL Kohila naiskonnas 3. koht: Kadre Päri, Rage Hindrimäe (möl. Kohila G), Marje Arro (Kabala PK), Merilin Oja (Rapla ÜG), Eva Ruberg, Merlin Nuiamäe (möl. Hagudi PK),**

Anni Jansen, Kärol Metsmaa, Marleen Arula (kõik Märjamaa G), Eva Nipernado (Kohila G/Juuru G), Siret Purga (Rapla VG), Mariliis Vest (Kehtna PK), Kertu Roosla (Juuru G)
Treener: Gunnar Kure

Eesti MV jalgpallis C-vanuseklassis **EVL Raplamaa naiskonnas 2. koht: Ragne Hindrimäe (Kohila G), Pille-Riin Reinaus (Käru PK), Merilin Reino, Terje Meister, Gertu Soosaar, Kadri Silde, Kaie Müller (kõik Rapla ÜG), Merili Udeküll (Kodila PK), Evelyn Jäer (Juuru G), Gerda Kirs, Keit Kaur (möl. Hagudi PK), Laura Roberta Ründva (Alu L-A), Pamela Sageus (Rapla VG)**
Treener: Gunnar Kure

Eesti MV jalgpallis D-vanuseklassis **EVL Hagudi naiskonnas 3. koht: Lisan-na Maria Ehavere, Marie Tammemäe, Krislin Metsis (kõik Hagudi PK), Marilin Juldop, Gerda Päri (möl. Kohila G), Veronika Väli (Alu L-A), Elina Sinep (Käru PK), Kristi Vaikla (Kehtna PK)**
Treener: Gunnar Kure

Tänu koolidele aktiivse osalemise eest maakonna koolinoorte võistlustel 2007/2008. õppeaastal

- Gümnaasiumide grupis osutus aktiivsemaks **Rapla Ühisgümnaasium**
Direktor: Aivar Pihelgas
Kehalise kasvatuse õpetajad: Helle Veskimägi, Tiitu Kosk ja Jaak Liivandi
- Põhikoolide grupis **Kaiu Põhikool**
Direktor: Maris Lääts
Kehalise kasvatuse õpetaja: Helgi Valliste
- Algkoolide grupis **Alu Las-teaed-Algkool**
Juhataja: Ülle Riisalu
Kehalise kasvatuse õpetaja: Virve Pärn

Ilmus kolmas Märjamaa valla kalender

Piret Linnamägi

Juba kolmandat aastat annab Märjamaa vallavalitsus välja oma valla seinakalendrit. Ettepaneku midagi sellist ühes vallas välja anda tegi kolm aastat tagasi siis avalike suhete nõunikuna töötanud Silver Loit.

Pärast tema töölt lahkumist jätkas tööd Aet Reinhold ning nüüdseks võib kindlalt öelda, et kalendrite väljaandmine saab traditsiooniks. Esimeses kalendris kasutati fotokonkursil osalenud Märjamaa valla inimeste tehtud paremaid fotosid, kahe viimase väljaande puhul on fototeenuseid osutanud fotograaf Riho Vjatkin, kes ka kolm aastat tagasi olnud konkursil "Neli aastaga Märjamaa vallas" päris palju auhinnalisi kohti kogus. Tegemist on oma ala profiga ning ka selle kalendri fotode valiku tegi mees ise.

"Lasime trükkida 1500 kalendrit, mida ka rahvas Märjamaa valla poodidest ja raamatukogudest osta saab. Kalendreid antakse välja sadu ning on tore, et just see meie valla rahva seas poolehoidu leidnud on," rääkis Aet Reinhold.

Märjamaa valla seinakalendri teeb omanäoliseks ka see, et selles on kasutatud oma valla vanasõnu. Selleaastane üllitis on eriti huvitav, sest sealt leiab tänapäeva Märjamaa valla territooriumil asuvaid mõisaid. Eksisteerivate mõisate kõrval on ka varemetes ja mahajäetud hooned. Fotograafi hea silm on need aga nii huvitavalt jäädvustanud, et ka unustusehõlmas varemed imeliselt mõju-

Aet Reinhold näitab Märjamaa valla kalendrit.

PIRET LINNAMÄGI foto

vad.

Väljaandes on eraldi kuupäevaliselt välja toodud ka valla suuremad kultuuriüritused, nagu V noortefestival "NoorSoolikas", XII Märjamaa Päevad ja IV Märjamaa Folk, XIII "Varbola Puu" ning Velise sügislaad. Samuti on Aet Reinhold ja haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Tõnu Mesila teinud kokkuvõtte kogu vallast. Tore leid on ka vanasõna kohale jäetud tühjad read, kuhu iga kalend-

riomanik saab märkida just talle mingil kuul oleva tähtsa sündmuse. Kalendri koostamisel võeti kuulda ka rahva häält ning iga kuu juures on ka eelmise ja tuleva kuu kalendrikast.

Aet Reinhold on ise tulemiga üllirahul. "Sain oma kolmanda lapsega maha ja see on armsaim."

Juba on välja mõeldud 2010. aasta kalendri teema, kuid saladuskatet Aet kergitada ei tahtnud.

Kohila salapära avalikuks!

Saima Randjärv-Berlokko

Niisugune lause keelel, lahkusid Raplamaa kunsti- ja vene keele õpetajad Kohila õigeuskirikust.

Ühisel koolitusretkel kogetu avas meile kultuurielu uue tahu – ja selles on nii ajaloo ilu kui ka valu. Väike kaunis Angerja koguduse kirik on ehitatud samal aastal Rapla kirikuga – 1901. aastal. Aeg ja olud pillutasid laiali koguduse ja räsidsid hoonet, mitmeid aastaid asus selles filmiladu. Taastamise mõtte algatas 1993. aastal Lelle Püha Kolmainu koguduse preester Wladimir von Berens. Kirikuhoone on sihipärases kasutuses 1995. aastast. Väikese koguduse entusiasm taastada ja hoida omi traditsioone keset võimu ja vaimu kempemisi on austustvääriv.

Kooliõpetajaid võttis vastu kirikusse uue ikonostaasi maalinud Epp Haabsaar, kes tutvustas õigeusu pühakute seotust Eesti rahvapärimusega. Kõik tekstid selle pühakojas ikoonidel on eestikeelsed. Pühapiltide paigutuse reeglistik ja kirikukombed tekitasid elavat arutelu ja huvi teemat süvitsi uurida.

Miks mitte korraldada õpilastele õppekäike – selline kogemus oleks kindlasti põnev ja hariv, harutaks lahti ajalugu ja kultuurisuhteid. Kirik on selliseks huviks valmis.

Viirukilõhnalisest punakuldsest värvimeeleolust haaratuna ronisime ka kirikutorni, et Kohila vaadet

Heli, mille metalliäri igaveseks kustutanud oleks. Paremal Aime Peever.

Foto erakogust

imetleda. Vana kägisev trepp, remondiootel seinad, imekombel metalliärist pääsenud kirikukell... Pühakute torn - niisugust nime võiks torni kanda, kui seintele kavandata freskod tulevikus seinu ehivad. Epp Haabsaar on töödega juba algust teinud. Ühte torni all olevasse ruumi tuleb väike kunstinäituste pind, mis lisab uut väärtust kohalikku kultuuriellu, paraku on see vana ehitise osa

väga hullus seisundis. Uudistajatest tõelisteks fännideks saanud pedagoogid püüdsid üksteise võidu leida projektideid, mis kogudust hoone remontimisel abistaksid. Tulemus on praegugi imeteldav.

Sügisene retk oli tore jätk kevadisele õppekäigule, kus kunstiõpetajad Anu Maalusti juhtimisel külastasid Rapla- ja Pärnumaa muinaskultuuriga seotud paiku.

Regilaul on omaseks saamas

Mari ja Maili usuavad, et regilaul saab rahvale aina omasemaks.

TIIA LUHTI foto

Tiia Luht

Rapla tudengineiud Maili Metssalu ja Mari Tammar Viljandi kultuurikolledzist töid jõulueelsesse Linda tuppa laulu, pillimängu, mõnusa vestlusi ja tantsu.

Toa eeskamber on ehitatud jõulunädalaks Aime Peveri maitsekate lapivaipadega. Laual omavalmistatud lina, seal omameisterdatud asjad – Linda toas on praegu käimas adventiaja õpitoad.

Kuuseoks pörandavaasis tekitab meeolelu ja kui Mari ja Maili süütavad neljast küünlast ühe – nagu esimese adventi puhul kombeks, on väike jõulutunne südames. Unustad ebatalvised soojakraadid ja tibutava vihma akna taga.

Mari ja Maili ei taha olla esinejad ja kutsuvad kaasa laulma kõiki, kes sel teispäevaõhtul kohale on tulnud. Et

oleks ühine koosolemine. Eeslauljatena võtavad nad regiviise üles, teistel on - algrütm kõrvus ja mõttekordust meelde jättes – kerge järele tulla. Vahepeal puhub Mari pikkviilet, sõrmitseb plokkflööti ja mängib torupilli. Maili on õpinud viulitüdruk, aga täna on tal kaasas kitarr, millega laulu saata. Kaasas on tal ka luuleraamat, millest ta Suu- mani, Viidingu, Önnepalu ja Lepiku luulekunsti vahetult esitab. Ja siis täitub tuba lõbusa tantsukeeruga torupilli saatel.

Ringi liigub küpsisekorv, päklikorvi kohal klõpsatakse tange. Jutud lähevad eluliste asjadele ja jõuludele. Paljud meenutavad, kuidas jõuluootus algas juba tubade põhjaliku koristamisega. Piparkoogitainas oli juba ammu sõtkutud – see pidi enne küpsetamist mitu nädalat seisma. Süldid, veri-

vorstid, praed ja muud jõulutoidud tehti kodus, nende lõhn on läbi aegade mällu kinnistunud. Meenutatakse, et kohev jõululumi olevat lapsepõlveaastatel alati maad katnud.

Maili ja Mari on väsimatud lauljad-laulikud, kelle arvates regilaul saab rahva hulga aina omasemaks.

"Mina usun seda küll," ütleb Maili.

"Mina usun sedasama," kinnitab Mari. Ilus näide oli ülikooli ballilt, kus tänapäeva toreduses pidutsejad ühtäkki regilaulule suudeti häälestada. Nad teavad, et paljud peavad regilaulu juba seltskonnalauluks.

Neiude lauluvaru peaks vastu ehk tunde, kuid aeg veereb kiiresti ja seekord tuleb Linda toas lõpetada. Viimase etteastelooma kõlab palvelaul. Kodu poole minnakse jõulumeeleolus.

Rahvusvahelist puuetega inimeste päeva tähistati maakonnas 13. korda

Ellen Rüütel

13. korda kogunesid detsembri algul maakonna puuetega inimesed, et tähistada rahvusvahelist puuetega inimeste päeva. Rapla kultuurikeskusesse oli kogunenud 160 inimest kogu maakonnast. Päeva alustas heade soovidega Rapla maavanem Tõnis Blank. Traditsiooniliselt on sellel päeval autasustatud maakonna parimaid invasportlasi. Maavanem andis meened järgmistele tublidele sportlastele.

Rapla Puuetega Inimeste Seltsi boccia võistkond saavutas Eesti Invaspordi Liidu meistrivõistlustel 1. koha. Võistkonnas mängisid Arnold Üksar (lisaks võistkondlikule meistritiitlile saavutas Arnold ka individuaalse meistritiitli boccias), Vladimir Korolkov (lisaks sai Vladimir individuaalse meistritiitli boccias ja 3. koha laskmises) ning Arvi Buskov. Ahti Laoväli saavutas Eesti Invaspordi meistrivõistlustel kettaheites esikoha.

Päevakohase kõnega esines Rapla Maakonna Puuetega Inimeste Koja juhataja Endel Asser: "2008. aasta motoks on „Ühiskond kõigile - kõikjal“. Kõigil ühiskonna liikmetel peavad olema võrdsed võimalused elada täisväärtuslikku elu. Üha enam kasutatakse väljendit universaalne disain, mis tähendab, et tooted, ehitised, füüsiline keskkond jne on loodud viisil, mis

võimaldab kõikidel inimestel seda võrdselt kasutada. Puuetega inimesed moodustavad ligikaudu 10% rahvastikust ning seoses vananeva ühiskonnaga tõuseb ka erivajadustega inimeste arvukus.

Puuetega inimeste organisatsioonid suurendavad puuetega inimeste sõltumatust ning muudavad lihtsamaks nende aktiivse osaluse ühiskonnas. Rapla maakonnas on vaja, et puuetega inimesed ühineksid organisatsioonidesse ka Märjamaa ja Vigala piirkonnas."

Endel Asser tänas oma kõnes kõiki puuetega inimesi, nende abistajaid, perekonnaliikmeid, arste, õdesid ja sotsiaaltöötajaid.

Aktiivse tegutsemise eest puuetega inimeste organisatsiooni töös, aga ka puuetega inimeste toetamise eest andis Endel Asser üle tänukirjad. Need said

Ivi Ahtijainen, Galina Ingel, Elle Jaani, Age Ilumaa, Ene Kangur, Hely Kuus, Hilda Vakk ja Aadi Öunpuu.

Kultuurilist meelelahutust pakkusid Vahtra tugikeskuse noored, kes esitasid päevakajalise näidendi. Meenutamaks Vahtra tugikeskuses korraldatud tantsuturniiri „Tantsud tähtedega“, olid lavalaudadel tublid valsikeerutajad ja rumbatantsijad.

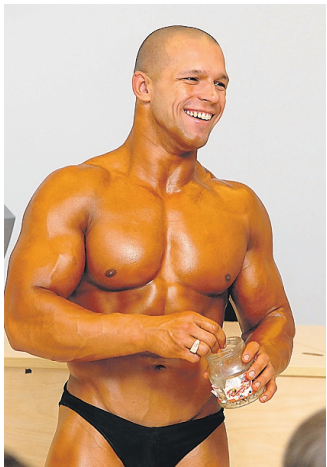
Meloodiliste lauludega esines Raikküla kultuurikeskuse ansambel Enelas Ene Kanguri taktikepi all.

Kulturist Mr. Mesj käis õpilaste kutsel RÜGis

Teet Teder

Rapla ühiskümnaasiumi XII klassi õpilased Riido Ots ja Risko Tiitso kutsusid eelmisel nädalal eesmärgiga propageerida tervislikke eluviise kooli esinema Märjamaa kulturisti Marek Liiva, hüüdnimega Mr. Mesj.

Austust väärt on korraldatud esinemise juures tõik, et algatus tuli neilt kahelt abituriumipoisilt. Noored on ka ise kulturismist huvitatud ja nii leitigi interneti avarustest Mr. Mee videomaterjale

Kulturist Marek Liiva.
ARVO KULDKEPI foto

ning sealt edasi oli idee kulturist ka kooli kutsuda küps. Luba ja heakskiit saadi ka direktorilt.

Paljastatud ja pruuniks võõbatud kehaga Marek Liiva esines vabakavaga ja vastas seejärel õpilaste küsimustele. Et kõik sujuks, olid Riido ja Risko kümnaasiumiõpilaste küsimused paberil eelnevalt esinejale andnud. Tühisemate kõrval oli asjalikke pärimisi toitumise ja treeningu kohta.

Lihastes mees harrastab looduslähedast elustiili ja püüdis seda ka õpilasteni tuua. Iga väiksema tervisehädaga tõttu ei maksaks Liiva sõnul apteeki joosta, vaid tasuks looduslike vahenditega ravida: näiteks nõgestega vihelda ja nendest ka teed teha. Veel soovitas ta mett süüa ja vahel haige koha peale mesilasel nõelata lasta. Marek Liiva esinejanimi tulenebki sellest, et ta mesinik on.

Korraldajatel õnnestus Marek Liiva pärast esinemist ka jõusaali meelitada ja seal saadi personaalseid õpetusi toitumise kohta ning praktiliselt näidati ette ka mõned harjutused.

Järlepa algkool pidas 15. sünnipäeva

Katrin Helend-Aaviku

Ajal, kui mitmete Eesti väikekoolide ukseid suletakse, pidas 14 lapsega Järlepa algkool oma 15. sünnipäeva.

Algkooli juhataja Laine Oeselt peab kooli elujõulisuse allikaks õpetajate pühendumist ja lastevanemate igakülgset tuge. On ju pisikesel koolil tulnud rinda pista ka sulgemisohuga. Nüüd on vald ulatanud algkoolile abikäe ja valminud on külakeskuse projekt, kuhu on kavandatud ruumid ka algkoolile, mis siiani on tegutsenud ridaelamus.

Väikekooli sünnipäev algas keskpäeval, kui kool oli tulvil sagimist – külla olid kutsutud endised õpilased, kellest kõige esimene lend on nüüd juba täiskasvanud, mitmel juba endal laps peres kasvamas. Meenutati kooliaega, loeti hoolikalt kokku seatud kroonikaid ja palju äratundmisrõõmu oli fotoalbumeid sirvides. Mitmest suust kostis, et Järlepa kool on siiani südames. Ka juhataja kinnitas, et üheperetunne on siin suur. Eks väikeses koolis ole õpetajatel piisavalt aega iga lapse jaoks, ka on väikeses koolis kõik lapsed aktiivsed: kui õpitakse näidendit, võta-

Laine Oeselt on olnud Järlepa algkooli juhataja algusest peale.

KATRIN HELEND AAVIKU foto

vad kõik sellest osa. Siin toimib moto „üks kõigi, kõik ühe eest“, mille tõestuseks räägib juhataja, et kui korraldatakse väljasõite, võetakse kõik kaasa, ning kui mõnele suurele perele on see ülejõu käiv väljaminek, on isegi kirjutatud vallale avaldus abi saamiseks.

Aastapäeva pidulikuma osa leidis aset Mahtra rahvakoolis, kus kooliperet olid tulnud tervitama valla esindajad.

Valla volikogu esimees Hannes Vald andis edasi tervitused volikogult ja Juuru gümnaasiumilt ning andis Järlepa kooli juhatajale üle draakonipuu, lisades, et elus taim on parem kui lõikelill, kuna kannab endas sõnumit, et elu läheb edasi.

Juuru vallavanema Margus Jaanson kaval idee jagada enne tervitussõnade lausumist kõigile kommi, lootuses, et ehk vaadatakse siis teda

Tulemasinate näitus Rapla keskraamatukogus

Teet Teder

Rapla keskraamatukogus sai näha tulemasinate kollektsiooni. Puht juhuslikult koguma hakatud ja nüüd juhuse läbi ka välja pandud näitusel saab jälgida välgumihklite ajalugu ja arengut.

Tulemasinaid hakkas kollektsiooni omanik Tõnno Rajari koguma seoses ajaloo huviga. Uued isendid satuvad Tõnno kätte sõprade kaudu ja lihtsalt leidmise teel. Leitud on ka tema esimene tulemasin, mis ilmus välja vanast talumajast ja oli tehtud käsitsi padrunikestast. Kõige vanemad tulemasinad ongi sõjaeelsed, eesti- ja sõjaeelsed, suurem osa nendest on valmistatud vasest käsitsi.

Esimene leiu ajal oli Tõnno, keda sõbrad Tõnniks kutsuvad, 14aastane. Praegu on kogus ligikaudu 700 erinevat eksemplari. Väljapaistvamatest tehti näitus.

Külajate hulgas oli väljapanek niivõrd populaarne, et nii mõnegi tulemasina puhul tekkis külajatel lausa ostusoo.

Igas kogus on tavaliselt oma

päril, nii on ka tulemasinate puhul. Tõnno lemmik on tehtud mürsukestast ja sobib lauale ka lambi eest. Pärit on see sõjaajast ja valmistatud käsitsi. Taskus seda ei kantud, sest sinna poleks see lihtsalt mahtunud.

Kogus on ka huvitav lutsukivikujuline tulemasin, mis on teise samasugusega paaris ja mõeldud olid need kindasoojendajateks.

Ka on väljapaistvamate hulgas nõukogudeaegne kandleline ja küllaltki suur ning uhke lauataulemasin. Komplekti kuulub ka tuhatos.

Tõnn tõdeb, et tänapäeval tehakse ilusaid ja huvitavaid tulemasinaid, aga kõiki ostma hakates kaob kogumismõnu. Tänapäevaseid masinaid vaadates tekib tihti küsimus, kas see on ikka tõesti tulemasin.

Väljapanekud olid vitriinidesse jaotatud valmistamise aja järgi: kõige vanemad esimeses, teises nõukogudeaegsed, kolmandas olevad ilmusid kaubandusvõrku koos koostööpartneritega Eestis. Tulemasinate reklaamitakse erinevaid suutsumärke.

Tulemasinate kogu omanik Tõnno Rajari näitamas kollektsiooni pärl, mürsukestast käsitööna valminud laua tulemasin.

ARVO KULDKEPI foto

Hinnata Tõnno Rajari oma kogu ei oska. Krooni tuleku algul, kui kogu palju väiksem oli, pakuti talle kollektsiooni eest Opel Asconat. Ta ei olnud vahetusega nõus.

veidi magusama pilguga, täitis kindlasti oma eesmärgi.

Jaanson sünnipäevatervituses jäi kõlama mõte – et üks väike kool on suutnud püsima jääda, on natuke ime. Vallavanema sõnul ei pruugi 15 aastat suure kooli jaoks olla nii suur sündmus kui ühele pisikesele külakoolile.

Mis saab koolist edasi?

„Viimane aeg on kokku leppida, kuhu Järlepa liigub. Vallavalitsus üksi ei suuda kõike kanda, sellel piirkonnal on võimalus areneda suuresti sealsete inimeste kaudu. Seega, me vajame tuge,“ ütles Jaanson kooli- ja vallarahvale ning avaldas lootust, juhul kui kokkulepped toimivad, pidada viie aasta pärast Järlepa algkooli 20 aasta juubelit. Kõnekad olid tema sõnad valla tänukirja üle andes: „Ärge võtke seda kui asja, vaid kui tänu.“

Valla kultuurispetsialist Aili Normak kinnitas samuti, et tulevikku puudutavate otsuste tegemisel peab püüdlama koostöö poole.

Kooli kroonikasse on 15 aastat tagasi esimesel koolipäeval kirjutatud: „...Kooli juhataja soovis lastele julget pealehakkamist ja alati käia püstipäi oma kooli- ja eluteel.“ Igati sobilikud soovid ka täna.

Kõige raskemaks peab ta kollektsioneerimise juures vanemate eksemplaride puhastamist: vask kipub oksüdeeruma.

Varem Tõnno Rajari oma

SUURIM RAPLAMA UUDISTE LEHT MAAILMAS!

Nädaline

Telli Nädaline: tel 489 2133, Rapla, Tallinna mnt. 17 või www.nadaline.ee

KAASTUNDEAVALDUSED

*Ei tea,
miks saatus tahtis nõnda,
et nii lühikeseks jäi
Suehutee...*

Südamlik kaastunne Katile
kalli

EMA

kaotuse puhul.

Kolleegid ettevõtetest Baltic
Bygg OÜ, KoduTare OÜ,
Nordic Houses OÜ

Avaldame kaastunnet Ellele
perega ema

MAGDA RAUDNE

surma puhul.
KÜ Staadioni 6 Järvakandi

*Kaunis on minevik -
ta kadus,
unistus on tulevik -
ta algab,
valus on saatus -
ta vaikib,
ilus on mälestus -
ta püsib...*

Mälestame oma
klassijuhatajat

LIINA STAUBI.

Rapla Ühisgümnaasiumi
LXVI lend

*Sind tagasi ei suuda
keegi anda,
vaid minu mõtetesse
sa alatiseks jääd...*

Mälestan kallist

LIINA STAUBI.

Südamlik kaastunne
lähedastele.

Helju

Avaldame sügavat kaastunnet
Valeerile perega

VIKTOR SEISONENI

kaotuse puhul.

Pärnade pered

Mälestame naabrit

ERVIN NAHKURIT

ja avaldame kaastunnet
lähedastele.
Denta Hambaproteesi OÜ

Südamlik kaastunne Viivile
kalli

EMA

surma puhul.
Vana-Vigala Põhikool

Südamlik kaastunne Unole

ISA

kaotuse puhul.
Töökaaslased Expolio OÜst

Avaldame kaastunnet õpetaja
Margitile perega

EMA, ÄMMA ja VANAEMA

kaotuse puhul.
Töökaaslased Kaiu lasteaiast
ja Külli

*Tasa-tasa lööb aegade kell,
alles jääb mälestus
hea ja hell...*

Mälestame

LIINA STAUBI.

Südamlik kaastunne Katile
lastega.

Perekonnad Pesor ja Kõrgla

Mälestame aastatel
1985-1987 Maidla Lastekodu
direktorit

LIINA STAUBI.

Sügav kaastunne lähedastele.

Maidla Lastekodu pere

Mälestame endist töötajat

MAGDA RAUDNET

ja avaldame südamlikku
kaastunnet Ellele perega kalli
ema surma puhul.

Töökaaslased Järvakandi
Gümnaasiumist

Südamlik kaastunne Silvile
abikaasa

KALJU

kaotuse puhul.

Perekonnad Ojamaad,
Leppmaa, Johanson

*Valge päeva varjanud
mure kivine sein.
Tõde valus on uskuda,
raske kaotuse lein...*

Avaldame sügavat kaastunnet
Marje Postile perega
kalli

EMA

surma puhul.

Malle, Leino,
Jaanus, Kaari

FOTOARHIIV

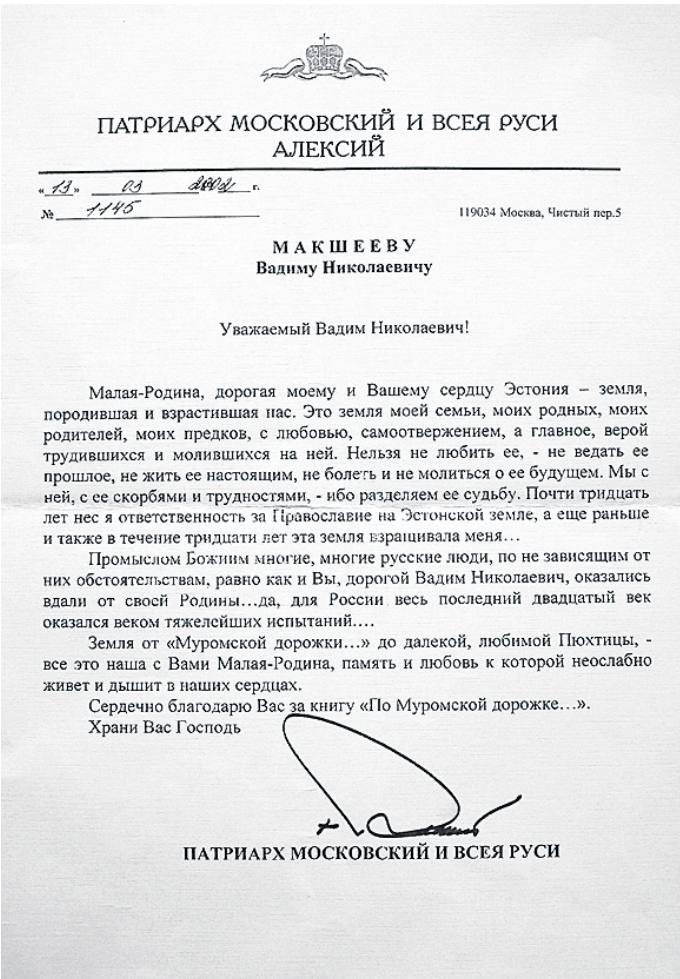
Lahkus Vene Õigeusu Kiriku pea Aleksius II

Täna maetakse Moskvast 5. detsembril lahkunud Vene Õigeusu Kiriku Moskva ja kogu Venemaa patriarhi maine keha Jelohhovi Jumalailmutuse kloostri peakirikusse. Sellega seoses on põhjust meenutada, et Aleksius II (kodanikunimega Aleksei Mihhailovitš Ridiger) on olnud tihedalt seotud Eestiga. Aleksiei Ridiger sündis 23. veebruaril 1929 Tallinnas vaimuliku perekonnas. Tema isa Mihhail Aleksandrovitš pärines põlisest aadlisuguvõsast. Oktoobrirevolutsiooni järel emigreerus perekond Peterburist Eestisse sugulaste juurde. Gümnaasiumi lõpetas Mihhail Ridiger juba Tallinnas. Aleksiei ema Jelena Jossifovna Pissareva (õige nimega Sleptsov-Tšornõi) kasutas oma Tallinna kaupmeeste perekonnast pärineva ema perekonnanime. Tema isa oli polkovnik Jossif Sleptsov-Tšornõi, kelle bolševikud mõrvasid. Aleksiei Ridiger asus oma isa jälgedesse. 1947. aastal läks ta õppima Peterburi vaimulikku seminari. 1950. aastal sai temast preester. 1961. aastal pühitseti ta Tallinna piiskopiks, 1964. aastal peapiiskopiks ja 1968. aastal nimetati metropoliidiks. 16 aastat oli isa Aleksiei Tallinna Jumalaema Sündimise (Kaasani Pühakuju) kiriku esipreester. Aastatel 1990-2008 oli Aleksius Vene Õigeusu Kiriku Moskva ja kogu Venemaa patriarh.

Aleksius II kandis Eestit oma südames

Aadu Must, Tartu Ülikooli professor, Riigikogu liige (Keskerakond)

Minu kokkupuuted äsja manalateele läinud Vene Apostliku Õigeusu kiriku pea, kogu Venemaa patriarhi Aleksius II-ga on olnud põgusad või kaudsed. Oli üks meeldejääv telefonikõne, teises otsas sügava rahuliku hääle, aktsendivaba eesti keele ja targa inimese sõnavaraga heasoovlik mees. Ühe mõtlemapaneva kaudse kontakti eest patriarhiga võlgnen tänu Siberi kirjanikule Vadim Makševile. Mehele, kes 1941. a Eestist Siberisse küüditati. Istusime ühel 2004. aasta juuliõhtul, pärast tööd arhiivis, tema korteris Tomski Akadengorodokis – sealse rohelusse uppunud teadlaste ja loomeinimeste linnakus. Rääkisime represseeritud eestlaste saatusest Siberis, arhiivileidudest, kirjaniku koostööst Solzenitsõniga, elust ja inimestest sõjaeelses Eestis. Minu ees laual oli Vadim Nikolajevitši mälestusteraamat „Mööda Muromi rada...“. Raamatus oli tuttavaid pilte, mis küll pärit selle autori noorusajast. Tartu Peetri kirik, Narva kindlus, Pühtitsa klooster... Raamatu vahelt pudenes välja kiri. Jõudsin märgata, et see oli Venemaa patriarhi ametlikul kirjaplangil. Kirjanik, tabanud mu uudishimu, lubas mul kirja lugeda, pärast koguni pildistada ja vajadusel kasutada. See äsja lahkunud suurmehe 2002. aasta märtsist pärinev tänukiri räägib Aleksius II suhetest Eestiga paremini kui mis tahes ümberjutustused või kommentaarid.

Kallis Vadim Nikolajevitš!

Väike-Kodumaa Eesti, kallid minu ja Teie südamele, maa, mis on meid sünnitanud ja kasvatanud. See on minu perekonna, minu omaste, minu vanemate maa, kes on armastuse, enastsalgavuse, mis aga põhilise – usuga töötanud ja palvetanud tema pinnal. Seda maad on võimatu mitte armastada, mitte teada tema minevikku, mitte kaasa elada tema olevikule, mitte hoolida tema tulevikust ja palvetada selle eest. Me oleme temaga, tema murede ja raskustega, sest me jagame tema saatust. Peaaegu kolmkümmend aastat kandsin ma vastutust Õigeusu eest Eestimaa pinnal, aga veel enne seda kasvatas see maa mind kolmkümmend aastat...

Jumala meelevaldas sattusid paljud-paljud venelased, neist endist sõltumatutel asjaoludel, nagu Teie, kallid Vadim Nikolajevitš, kaugele oma kodumaast... Jah, Venemaa jaoks osutus kogu see viimane kahekümnend sajand raskete katsumuste sajandiks...

Maa „Muromi rajalt...“ kauge, armastatud Pühtitsani – kõik see on meile teiega Väike-Kodumaa, mälestus ja armastus, mis raugematult hingab meie südames.

Tänan Teid südamest raamatu „Mööda Muromi rada...“ eest. Kaitsku Teid Jumal

Aleksius, Moskva ja kogu Venemaa patriarh

Endla-Maarja Kõva sündis 15. novembril 1935 Võrumaal. Oma loo pani ta kirja eelkõige oma lastele mõeldes, et aidata neil saada vastused küsimustele, miks nii läinud on.

Hiljuti 73aastaseks saanud Kärü põhikooli õpetaja mäletab elu Eesti Vabariigis, on kokku puutunud võimuvahetuse, sõja, metsavendlusega, eluga N Liidus ja taasiseseisvunud Eestis.

Kirjutis annab ülevaate olnust läbi lapsesilmade, kujunemisajal ja küpsemas eas läbielatu põhjal, millele lisanduvad kuuldu-nähtu ja hinnangud kaasini-mestelt. Nii on isikuloost saanud ühiskonnakordi ja inimesi käsitlev tervik.

Kirjutasin selle loo algul oma pojale Mardile, et ta mind hukka ei mõistaks, vaid mõistaks. Saatuse tahtel läks ta aga teispoolest enne, kui suutsin oma loole punkti panna.

Ja nüüd ma ei teagi, kellele see lugu pühendada: kas omaealistele pensionäridele, kellest enamiku elu on vaevarikas olnud, sest see põlvkond, kuhu me kuulume, võitles, hambad ristis, õiguse eest elada ja õnnele jõuda, või päris noortele inimestele lootuses, et nad mõistaksid oma esivanematele tänulikud olla suhteliselt turvalise koha eest siin sinitaeva all.

„Siia ma küll ei jää!“ Nende sõnadega võttis Maarja kokku mitu päeva kestnud pingsad mõtisklused elu üle Taagepera lastekodus, kuhu vanem õde oli ta toonud nädal tagasi.

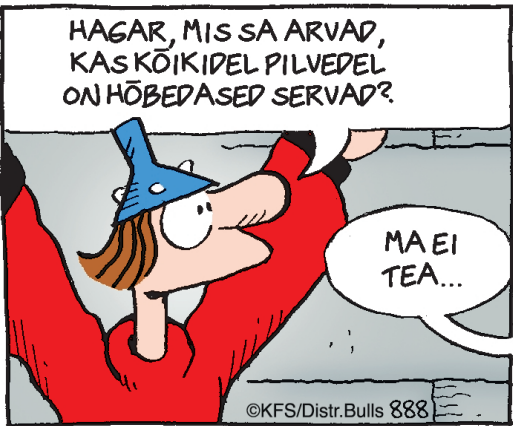
Maarja oli 9-aastane kleenuke, sügavsiniste silmade ja mustade juustega tütarlaps. Tema päris kodu oli Võrumaal Valve talus. Maarja isa oli surnud juba siis, kui Maarja oli alles kolmene. Raske talutöö ja üldine sõjajärgne kaos olid haprale emale üle jõu. Ühel 1945. aasta veebruaripäeval hüüdis ta Võru haiglas: „Ma ei või surra, mul on lapsed kasvatada, aidake mind!“ Kuid aidata enam ei saanud. Nädal hiljem seisis Maarja koos oma kahe vanema õe ja vennaga ema kirstu juures.

Nii jäid neli last, vanim neist kuueteistkümnene, maailma omaette, mõistmata, kuidas edasi elada. Tädi soovitusel otsustati kõige noorem, Maarja, lastekodusse viia.

Maarja otsus lastekodust põgeneda oli surmkindel. Juba nädal pärast saabumist pani ta salaja oma vähesed asjad rätikule ja sidus selle neli nurka kõvasti kokku, et midagi kaduma ei läheks, ning peitis pambu õhtuhämaruses aia kõige kaugemas nurgas heki alla.

Õösel, kui toakaaslased magasid ja kasvatajatädigi norskas, hiilis väike tüdruk põksuva südamega toast välja. Kikivarvul kasvatajatädist mööda, siis koridori ja varsti oligi Maarja välisukse juures. Värisevate kätega avas ta ukse, sulges selle tasa ja siis andis jalgadele tuld, nii et maa müdises. Maarjale tundus see müdin nii suur, ta oli kindel, et kasvatajatädi ärkab ja jookseb talle järele. Alles heki juures julges ta tagasi vaadata, kuid õnneks ei näinud ta peale pilkase pimeduse midagi. Olles natuke rahunenud, otsis ta käsikaudu üles oma riidepambu, viskas selle üle aia ja ronis ise järele.

JOONEALUNE

„Härra Kurg, mul on kahju, aga ma pean teie mõlemad jalad amputeerima.“

„Kui te seda teete, siis ma ei tõsta enam kunagi oma jalga üle teie läve!“

Õppuste ajal kannab komandör ette: „Härra leitnant, padrunid lõppesid!“

„Viimseni?“

„Just nii!“

„Laskmine lõpetada!“

Valges kitlis mees tuleb palatisse ja küsib haigelt: „Kui pikk te olete?“

„1,7 meetrit, härra doktor.“

„Ma ei ole doktor, vaid tislis.“

Naljad valis Sven Pärn

Kuulutusi saab
saata ka
Nädalise
veebiküljelt:
www.nadaline.ee

MÜÜAKSE

1,6a simmentali tõugu pull.
Tel 5199 3362

EKLi tunnistusega 2-kuused
lääne-siberi laika kutsikad.
Info tel 503 3658

puidubriketti. Tel 5332 9930

klaasplastist mahutid, sepi-
tikud ja lipuvardad.
Tel 5625 4568

pakitud turbabriketti ja puidu-
briketti. Küttepuid võrkotis,
lepp. Kohalevedu. Tel 514 9745

ökonoomsed INVERTER-tüüpi
talvepaketi õhksoojus-
pumpad Mitsubishi, hinnad
alates 11 500 kr, ja ökonoomsed
on/off tüüpi talvepaketi õhk-
soojuspumpad AlpicAir, hin-
nad alates 7900 kr. Tel 505 8106,
www.homeair.ee.

lõhutud küttepuid. Tel 523 8503

kuivi pakitud kütteklotse ja ka-
minapuid 40 l võrkotis. Vedu
tasuta. Tel 523 8503

lõhutud ja saetud kuivi ja tooreid
lepa küttepuid 30, 40, 50, 60 cm
(ka võrkottides). Tel 516 6305

puidubriketti, turbabriketti,
kivisütt, puidugraanuleid,
kaseküttepindu 30 cm.
Tel 637 9411, 5692 4924,
www.leilibrikett.ee

saunaahjusid, kaminaid, plii-
te, boilerid. Soodsalt!
Tel 505 4355

lepa sisevoodrilauda, hind 120
kr/m², ja saunauksi, hind 1400 kr.
Tel 514 9468, www.lokuta.ee.

Jõulukuuskede müük Kaere-
peres asuvas istanduses. Info
tel 514 6210, 486 2642

ÄRA ANDA

2 ilusat 4,5-kuust emast sak-
sa lambakoera kutsikat. Tel
482 7322, 502 7322

Vajad katust? Aga palun – Ruukki meestelt abi saad!

**ruukki
express**

• teraskatused • vihmaveesüsteemid • plekkseptatööd • katuste paigaldus

Mahlamäe 10, Rapla
tel: 489 4262, faks. 489 4255
rapla@ruukkiexpress.ee, www.ruukkiexpress.ee

OSTETAKSE

OÜ Landeker ostab metsakin-
nistuid. Tel 5615 0680

metsa ja metsamaad, ka osali-
selt raiutud ja hüpoteegiga;
kuuse- ja männipalki; kase-
kuuse-, männi- ja haavapabe-
ripuud; raieõigusi. Teeme raie-
töid.

Tel 528 4932 Riho Alavee, faks
482 1890, info@timberston.ee.

Eesti Metsamaakler ostab
metsakinnistuid ja raieõigust.
Tel 744 6655, 528 5038

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja
metsamaad.
Tel 504 5215, 514 5215

kuuse ja männi seemnekä-
bisid. Info tel 550 7118

ANNAN ÜÜRILE

talumaja Viljandi mnt ääres, 9 km
Raplast. Maja renoveeritud, kõikide
mugavustega. Tel 516 1886

2 toal krt Raplas Mahlamäel.
Tel 520 2230

Järvakandi valla üldplaneering on avalikul väljapanekul
alates 10. detsembrist 2008.a. kuni 10. jaanuarini 2009.a.
Kõikide materjalidega on võimalik tutvuda Järvakandi valla-
majas esmaspäevast neljapäevani kell 8-17 ja reedeti 8-
15. Planeeringu taotlused ja ülesanded on tagada valla
territooriumi mitmekülgne areng, kaasata arengu kavan-
damisse kohalike inimeste teadmisi ja initsiatiivi ning taga-
da ametnikutasandil kiire ja asjalik käsitus. Vastavalt pla-
neerimiseseadusele, on kõikidel elanikel, kinnistu omani-
kel ja teistel isikutel õigus avaliku väljapaneku kestel esi-
tada parandusi ja täiendusi ning vaidlustada planeering.
Planeering ja dokumendid on nähtavad elektrooniliselt
Järvakandi valla kodulehel planeeringute kataloogis.

Järvakandi valla üldplaneeringu avalik
arutelu toimub 20. jaanuaril kl 15 Järvakandi
vallamajas.

Järvakandi Vallavalitsus

TEENUS

Bussireisid uue 8+1 isteko-
haga Renault Trafic pisibussi-
ga Eestis ja Baltikumis. Vajadusel
haagis. Reiside lähtepunkti on
Tallinn, Harju- ja Rapla. Hind
100 kr/h + 5 kr/km. Tel 5656 9200,
www.traficreisid.ee.

ATV-de, s.auto haagiste rent.
Vaata lisa www.anrema.ee.
Tel 507 0271

KODUMAJUTUS Raplas.
Tel 5625 6330

Katuste- ja siseehitustööd.
Tel 5391 5528

TV3 esitleb

Suisapäisa, Ivo Linna
Laura Põldvere, Lauri Liiv ja Ly Lumiste

3
TÄHT

**Kaunimad
Jõululaulud**

Eestimaa kirikutes
9.-28. dets
Kontserdi algus kell 19.00

T 9.dets Viljandi Pauluse Kirik
K 10.dets Pärnu Eliisabeti kirik
N 11.dets Rapla kirik
E 15.dets Keila kirik
T 16.dets Tartu Peetri kirik
K 17.dets Türi kirik
N 18.dets Rakvere Kolmainu kirik
P 28.dets Tallinna Kaarli kirik
www.moonwalk.ee/joulukontsert

Tuutrad: **STAZ FM**

Õhtuleht

nagi

Kinkekaart

KINGI OMA
LÄHEASELE
LEHE-
TELLIMUS

**Tore on teha
kingitusi**

Mõeldes sõprale, emale, isale või vanaemale, kõige armsamale –
sõpruse ja läheduse märgiks. Kolmeks kuuks või aastaks. Kas või
üheks kuuks. Kingi oma lähedasele lehetellimus, just talle
sobivaks perioodiks ja just seda, mida ta loeks. Et oleks
omi uudiseid jagada. Koos olles, kauem ja sisukalt.

Tellimuse saad vormistada: www.eall.ee/lehetellimus

EESTI AJALEHTEDE LIIT